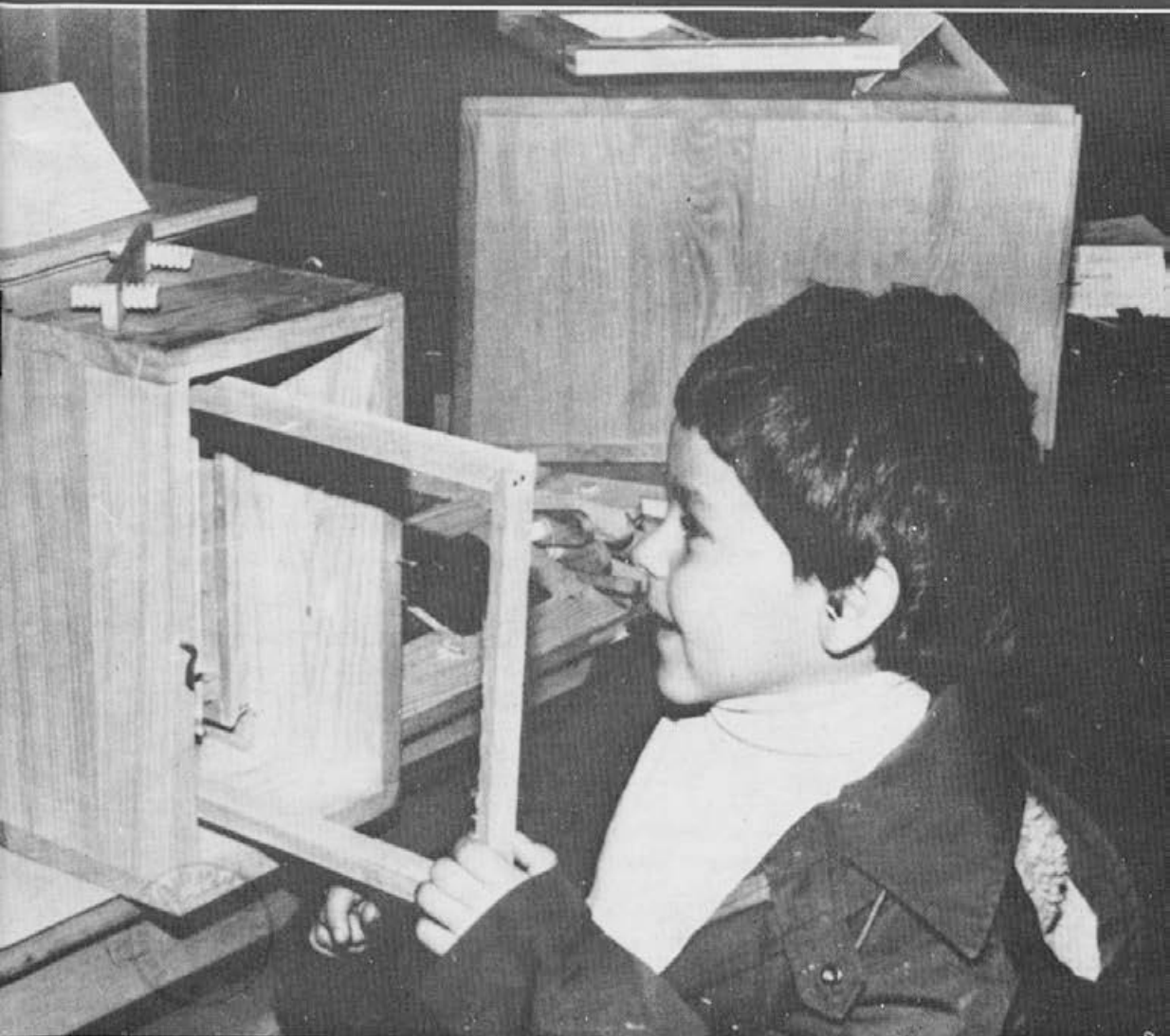

slovenski čebelar

2

Letnik LXXXV — Leto 1983

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 2

1. februar

letnik 85

VSEBINA

mag. Franc Javornik: Kaj moramo vedeti o preventivnem preprečevanju kužnih bolezni čebel med letom	33
Jože Bregar: Čebelarjevo delo v februarju	37
dr. Jovan M. Kulinčević: Vpliv Forssapina na množino čebelje zalege	39
dr. Jože Rihar: Prioritete Antona Janša (1734—1773) v odkritju iz biologije in vzreje čebeljih matic	42
Ivan Krajnc: Za uspešen razvoj čebelje družine spomladi	44
Julij Mayer: Kadar trobentice cveto	46
Janez Mihelič: Razvoj sodobne čebelarke opreme	49
inž. Marjan Debelak: Nekaj utrinkov iz »Zlate knjige pčelarstva«	52
Stane Sajevec: Nijaz Abadžić, novinar in publicist spet med nami	55

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janko Jurca: Odrptje Doma čebelarjev v Žireh	53
--	----

ZA ČEBELARKE KROŽKE

Martin Mencej: Kako pa se usposablajo drugod	59
--	----

OSMRNICE

BILTEN MEDEX

Tanja Medved, dipl. biol.: Analiza pašnih razmer v letu 1982 na Pohorju	I
---	---

CONTENTS

F. Javornik: What we should know about the prevention of contagious bee diseases during the year	33
J. Bregar: Beekeeper's occupations in February	37
J. M. Kulinčević: The influence of Forssapin on the quantity of the bee brood	39
J. Rihar: The priorities of Mr. Anton Janša (1734—1773) in discoveries from biology and raising bee queens	42
I. Krajnc: For a successful developing of a bee family in spring	44
J. Mayer: When primroses blum	46
J. Mihelič: The development of modern beekeeping equipment	49
M. Debelak: A few items from »The Golden Book of Beekeeping«	52
S. Sajevec: Nijaz Abadžić, a journalist and a publisher again with us	55

FROM SOCIETY LIFE

J. Jurca: The opening of the Beekeepers' House at Žiri	56
--	----

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

M. Mencej: How they get qualified at other places	59
---	----

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

T. Medved: The analysis of the forage conditions in Pohorje region in the year 1982	I
---	---

Slika na naslovni strani: Mladi obiskovalec čebelarke razstave v Ljubljani
(Foto: Janez Mihelič)

KAJ MORAMO VEDETI O PREVENTIVNEM PREPREČEVANJU KUŽNIH BOLEZNI ČEBEL MED LETOM

mag. FRANC JAVORNIK

V zadnjih letih kužne bolezni vedno bolj ogrožajo naše čebele. Že dolgo pa je znano, da je smotrnejše bolezni preprečevati kot pa jih zdraviti ali zatirati. Če bolezen preprečimo, ohranimo živali zdrave, poleg tega pa ja tudi njihova storilnost nezmanjšana, saj redimo živali v glavnem z namenom, da nam dajejo določene koristi. Da bi proti kužnim boleznim lahko preventivno čim uspešneje ukrepali, je potrebno, da so vsi živinorejci, med katere sodimo tudi čebelarji, seznanjeni z osnovnimi ukrepi za njihovo preprečevanje in zatiranje. Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi v svojem 11. členu določa, da morajo lastniki živali ali delavci, ki prihajajo z živalmi v stik, torej tudi čebelarji, imeti osnovno znanje o živalskih kužnih boleznih, o tem, kako se prenašajo na ljudi ter o predpisih s področja varstva živali pred kužnimi boleznimi.

Kužne bolezni na splošno niso nevarne samo za tisto žival, ki je obolela, ampak tudi za druge živali iste vrste, ki pridejo v stik z okuženo živaljo; lahko so nevarne za živali različnih vrst, pa tudi za človeka. Zaradi take narave lahko zavzamejo kužne bolezni velik obseg. Razširjajo se lahko v več občin, republik ali celo držav ter s tem povzročijo neprecenljivo gospodarsko škodo. Zato je vsaka družba zainteresirana, da se živalske kužne bolezni omejijo in, če se le da, zatrejo že takrat, dokler so razširjene le še v manjšem obsegu. Da bi dosegli ta cilj, so naša, pa tudi druge države sprejele določene zakonske predpise, ki uravnavajo preprečevanje okužbe in zatiranje tistih kužnih boleznih, ki pri širjenju lahko zavzamejo večji obseg in so nevarne za vso občino, republiko ali državo.

V Jugoslaviji imamo zvezni zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi.

nimi, ki ogrožajo vso državo, republiške zakone o varstvu živali pred kužnimi boleznimi in še celo vrsto podzakonskih predpisov, kot so razna strokovna navodila in odredbe, ki predpisujejo postopke in ukrepe za preprečevanje okužbe in širjenja kužnih boleznih živali. Zvezni zakon našteva tiste kužne bolezni, ki ogrožajo vso državo in jih v vsej državi enotno preprečujejo in zatirajo. Od kužnih boleznih čebel so našteje: pršičavost, huda gniloba čebelje zalege, nosemavost in varozo.

Ukrepi za preprečevanje pojavov kužnih boleznih so razdeljeni na obvezne splošne preventivne ukrepe in na obvezne posebne preventivne ukrepe.

Od obveznih splošnih preventivnih ukrepov bomo našteali samo tiste, ki so pomembni tudi za čebelarstvo. Ti ukrepi so:

- zagotavljanje neoporečne hrane in vode,

- zagotavljanje in vzdrževanje primernih zoohigijskih razmer v objektih za rejo živali,

- zagotavljanje veterinarsko-sanitarnega reda na javnih mestih, kjer se zbira živali,

- zagotavljanje neoporečnosti živil živalskega izvora,

- neškodljivo odstranjevanje trupel in konfiskatov,

- epizootiološko poizvedovanje,

- izobraževanje prebivalstva.

Iz naštetih ukrepov sledi, da moramo čebelarjem vse leto skrbeti za dovolj nektarne in pelodne paše ali pa jih moramo dodatno krmiti. Poskrbeti moramo tudi za ustrezna higijsko vzdrževana napajališča. Nadalje moramo poskrbeti za red in čistočo v čebelnjakih ter na pasiščih. Čebele, ki jih vozimo na pašo, morajo imeti ustrezna in veljavna zdravstvena spričevala, drugače ne smejo v pasišče.

Obvezni posebni preventivni ukrepi za preprečevanje, to je ugotavljanje in

zatiranje kužnih boleznih čebel pa so:

- diagnostične in druge preiskave,

- ugotavljanje vzroka, zaradi katerega je žival poginila,

- zgodnje ugotavljanje virov kužnih boleznih,

- kontrola živali v prometu,

- prijavljanje suma na kužno bolezen,

- karantena in izolacija,

- razkužba.

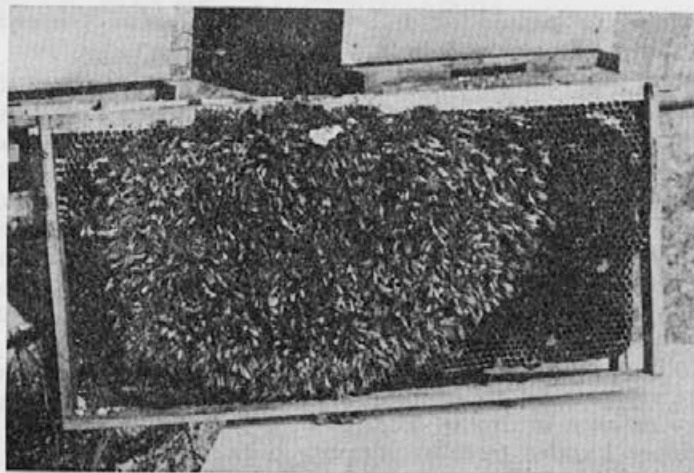
Zelo učinkovit ukrep za preprečevanje okužb in širjenja kužnih boleznih čebel je kontrola prometa s čebeljimi družinami, maticami, satjem in zalego, seveda če jo dosledno izvajamo. Pogosto se namreč dogaja, da ta promet opravljajo brez ustreznih pregledov in dokumentov. Vsakdo, ki transportira čebelje družine, matice, satje ali zalego, mora imeti zdravstveno spričevalo. Zdravstveno spričevalo je listina, ki, potrjena pred vsakim transportom, izpričuje, da čebelje družine ne kažejo znakov okužbe in da so z območja, kjer ni kužnih boleznih čebel, ki so navedene v zakonu.

Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, republiška veterinarska uprava SRS izda vsako leto odredbo o preventivnih cepljenjih in diagnostičnih ter drugih preiskavah v tekočem letu. Ta odredba vsebuje tudi obvezne preventivne ukrepe za preprečevanje okužbe in širjenja kužnih boleznih čebel.

Odredba predpisuje pregled čebeljih družin na pršičavost, nosemavost in varozo. Pregledane morajo biti vse čebelje družine prevaževalcev ter vsa vzrejališča in plemenišča matic. Na hudo gnilobo čebelje zalege morajo biti pregledane vse čebelje družine pred transportom, vzrejališča in plemenišča matic pa vsaj enkrat na leto.

Vzorci mrtvic za pregled na pršičavost in nosemavost moramo pobrati in oddati na pregled v laboratorij do konca meseca marca. Pregled na va-

Pomanjkanje primerne hrane je eden od pogojev za pojav nose mavosti, ki včasih povzroči odmrtje tudi večjega števila družin

rozo je moč opraviti s testnim plinjenjem ter pregledom testnih papirjev ali s pregledom zimskega drobirja. Pregled na hudo gnilobo čebelje zalege v vzrejališčih in plemeniških matic pa je treba opraviti spomladi, ko je že dovolj zalege. Vse te preglede opravljajo lahko le pooblašene veterinarske organizacije.

Še ponovno želim poudariti, da izvajajo splošne preventivne ukrepe čebelarске organizacije in čebelarji sami, obvezne posebne preventivne ukrepe pa strokovne službe veterinarskih zavodov in postaj.

Da bi vsak čebelar v preprečevanju (prevenciji) in zgodnjem odkrivanju kužnih bolezni čebel lahko čim uspešneje sodeloval, mora dobro poznati normalno obnašanje čebel, videz normalnega gnezda čebelje družine, to se pravi normalen videz čebelje in trotovske zalege. Za vsako različnost od normalnega mora takoj ugotoviti vzroke, ki so te spremembe povzročili. Če vzroka ne najde, mora takoj poiskati pomoč pri čebelarskem pregledniku ali veterinarju. Če posumi na kužno bolezen, mora to takoj javiti pristojni veterinarski službi. Pri vsakodnevnem delu s čebelami, ob razumevanju in izvajanju preventivnih ukrepov in ne nazadnje pri zgodnjem odkrivanju bo-

lezni pa je čebelarju v veliko pomoč, če premore osnovno znanje o kužnih boleznih čebel. Vsem čebelarjem priporočamo, da se z njim dobro seznajajo, saj je tovrstna literatura lahko dostopna.

Oglejmo si, kaj lahko k preventivi in preprečevanju kužnih bolezni čebel pripomore vsak čebelar.

Če smo čebele pravilno in pravočasno zazimili, smo s tem že v jeseni postavili čvrste temelje za nadaljnjo preventivo pred kužnimi in drugimi boleznimi v naslednjem letu.

Pozimi in zgodaj spomladi je najpomembnejše preventivno opravilo opazovanje čebel pri čistilnih izletih. Opazovanja čebel ob čistilnih izletih ne bi smel zamuditi noben čebelar. Iz obnašanja čebel na bradi panja lahko s precejšnjo gotovostjo sklepamo, kakšno je zdravstveno stanje posamezne družine. Če opazimo na bradah čebele s povečanimi zadki, ki poskušajo zleteti, trepetajo s krili, se težko premikajo in zaradi pretežkih zadkov ne morejo leteti daleč, padajo na tla, se zbirajo v gručice in odmirajo, lahko dokaj utemeljeno posumimo na nose mavost.

Včasih opazimo na bradi panja čebele, ki poskušajo vzleteti, a jim to ne uspe; zato plezajo po prednji strani

panja ter padajo na tla. Če pa že vzletijo, kmalu padejo na tla pred panj. Na tleh se zbirajo v gručice in plezajo po bilkah, kasneje pa otrpnejo in odmrejo. Med njimi so tudi take, ki imajo nepravilno postavljena krila. Tukaj posumimo na pršičavost. V obeh primerih pokličemo čebelarskega preglednika ali veterinarja, da odvzame vzorce čebeljih mrtvic in jih pošlje v laboratorijski pregled.

Kasneje, ko se vremenske razmere toliko izboljšajo, da je dovolj toplo, odstranimo s podnic papir, na katerem so mrtvice in drobci. Tudi to nam je dober kazalec moči in zdravstvenega stanja čebelje družine. Moč in lego čebelje družine ocenjujemo po tem, koliko je drobirja in kako je razporejen. Če je mrtvic veliko, posumimo na nosečo ali varozo. Večje število mrtvic pa je lahko tudi zato, ker so bile zazimljene stare čebele, lahko tudi lakota ali pa zaradi neustrezne hrane, ki smo jo dali za zimsko zalogo. Na mrtvicah in v drobirju lahko ugotavljamo tudi varozo.

Ko se zunanja temperatura dvigne med 10°—15° C, je prišel tudi čas, ko moramo dimiti čebelje družine proti varozam. Število zajedavcev zmanjšujemo tudi z izrezovanjem pokrite trotovine. Ko čebele začno graditi satje, damo v vsak panj gradilni satnik, ki ga pregradimo z letvico na dve polovici. Ko zgradijo trotovino in jo matica zaleže ter jo čebele pokrijejo, jo izmantično izrezujemo zdaj eno, znaj drugo polovico gradilnega sata. S tem odstranimo veliko število zajedavcev. Trotovino izrezujemo toliko časa, dokler jo čebele gradijo in jo matica zalega. V jeseni, ko v panju ostane le še malo pokrite zalege, spet dimimo vse čebelje družine proti varozi in tako še

dodatno zmanjšamo število zajedavcev.

V pogačah ali tekočini dajemo čebeljim družinam preventivna sredstva proti nosečnosti. To so antibiotiki, zato moramo paziti, da ne pridejo v med. Dodajati smemo le toliko tekočine, da jo čebele lahko sproti porabijo. Ponovno dajemo zdravila tudi v jeseni pred zazimljenjem. Za uspešno preventivo proti nosečnosti pa je potrebno tudi pravočasno obnavljanje in razkuževanje satja, panjev in orodja; potrebna so higiensko urejena napajališča ter pravočasna menjava okuženih matic.

Ob lepem sončnem vremenu, ko je dovolj toplo, vsem čebeljim družinam pregledamo vso pokrito zalego. Če opazimo pokrovec in neprijeten zadah po mizarskem kleju, lahko posumimo na hudo gnilobo čebelje zalege. Pokrito čebeljo zalego pregledujemo večkrat letno ob drugih čebelarskih opravilih. Če najdemo spremembe, ki kažejo na hudo gnilobo čebelje zalege, nehamo pregledovati naslednje družine, da ne prenesemo bolezni v še ne okužene panje. Dobro si umijemo in razkužimo roke, se preoblečemo in preobujemo ter takoj javimo svoj sum veterinarski postaji.

Zelo uspešen preventivni ukrep je tudi to, da se pred prevozom čebel na pašo pozanimamo, če je kraj, kamor smo namenjeni, prost kužnih bolezni čebel.

Po končanih pašah moramo poskrbeti, da ohranimo čebelje družine močne, z velikim številom mladih čebel in da jim pravočasno dodamo zimsko zalogo hrane.

Če bomo vsi čebelarji tako ravnali, bomo precej pripomogli k boljšemu zdravju naših čebel.

ČEBELARJEVO DELO V FEBRUARJU

JOZE BREGAR

Februar je pri nas še vedno zimski mesec, temperature so nizke, dnevne temperaturne razlike pa velike. Sneg se v tem mesecu že počasi tali, proti koncu meseca pa pridejo na plan tudi čebele, če je vreme ustrezno. Za čebelarja velja, da jim mora še vedno omogočiti popoln mir in da mora za vsak primer pripraviti pred panji vse za čistilni izlet.

V panjih se je življenje že začelo. Temperatura se je dvignila vsaj sredi meseca, če ne že prej, matica pa je v prve celice položila jajčeca za prvo letošnjo generacijo čebel delavk. Vse to se dogaja za navideznim mirom in čebelar na dogajanje v panjih skoraj ne more vplivati.

Če pride do čistilnega izleta, je zelo dobro, da je čebelar pred čebelnjakom. Čebele opazuje pri žrelih. Če ob splošnem izletu iz kakšnega panja čebel ni na spregled, naj se prepriča, če je družina še živa. Če ugotovi, da je iz kakršnegakoli vzroka odmrla, naj žrelo zapre. S tem prepreči morebitno ropanje.

Po obnašanju čebel na žrelu, če se obirajo pred vhodom in lezejo okrog njega, lahko posumi na morebitno brezmatičnost. Taki družini v tem času, če ni prav lepih dni, ne more pomagati. V primeru, da je vreme ugodno, ji lahko doda rezervno družinico z matico, če jo ima, ali pa jo priključi drugi družini.

Vedeti moramo, da so panji z odmrlimi čebelami in brezmatične družine, v katerih so še zaloge hrane, v tem mesecu lahko vzrok za začetek ropanja, ki je v zgodnjih mesecih zelo nevaren, žal pa pri nas tudi precej pogost. Roparice najprej izpraznijo panje z odmrlimi družinami, nato brezmatične panje, potem pa se lotijo

tudi šibkejših družin. Pogostokrat čebelar to opazi šele pri prvem natančnejšem pregledu; takrat pa je škoda že storjena. Če je do ropanja že prišlo, zožimo žrela toliko, da gresta lahko skozi vhod le dve čebeli, v hujših primerih pa panje za dan ali dva tudi zapremo. Vhode potem odpremo samo za dve čebeli in nato jih postopno širimo. V marcu si bodo družine že toliko opomogle, da se bodo varovale same.

Če so dnevi zelo topli, lahko izpod satnikov potegnemo vložene kartone ali vložke z mrežo; če pa teh v panje jeseni nismo vstavili, z grebljico očistimo mrtvice in drobir. Pri nakladnih panjih opravimo to z zamenjavo podnic. Mrtvice z drobirjem presejemo. Če je potrebno in tega še nismo storili, pripravimo vzorec za pregled, sicer pa mrtvice zažgemo, drobir pa pripravimo za prekuhavanje.

V tem mesecu lahko s pogačami dražilno krmimo le v toplejših področjih. Pogače lahko izdelamo sami ali pa jih kupimo. Mnogi čebelarji se o njih izražajo zelo pohvalno, čeprav je visoka cena vsekakor njihova zelo slaba stran. Katero vrsto pogač bomo izbrali, je najbrž odvisno od kraja, kjer čebelarimo. Če v naravi primanjkuje cvetnega prahu, bomo dali pogače z nadomestki. Pri tem pa moramo upoštevati, da je v tem času količina cvetnega prahu premo sorazmerna z razširjenostjo nose, zato bodimo zelo previdni. Pogačam lahko dodajamo tudi fumagilin ali mikroelemente. Pri teh zadnjih je bolje, da se zanesemo na že izdelane pogače, ker lahko vse prehitro pride do napak, ki izzovejo več škode kot koristi. Verjetno bomo tedaj opravili tudi vse priprave za spomladansko dimljenje.

Kmalu bo postalo
topleje in čebele
bodo opravile
čistilni izlet.
Opazujmo njihovo
izletavanje in si
zabeležimo
opažanja!

Ker lahko pričakujemo vse pogostejše izletne dneve, ko bodo čebele v naravi iskale pelod, vodo in nektar, je prav, da jim tam, kjer vode ni ali ni ustrezna, uredimo napajališče. Privabili jih bomo z nekaj žlicami medu, s katerim bomo napajališče pomazali, da jih bo privabil vonj. Kasneje moramo skrbeti, da je voda stalno v napajališču. Čebele se zelo hitro odvadijo prihajati na napajališče.

Najbrž je prav, če nekoliko spregovorimo tudi o naši organizaciji. Občni zbori so že mimo in delovni programi so sprejeti. Zdaj je zadnji čas za izobraževanje; to lahko poteka s pomočjo dobrih predavateljev, ki nam jih na srečo ne manjka. Lahko pa to storimo tudi v razgovorih ob izmenjavi izkušenj. Najbrž je zdaj tudi čas, ko bi v vsaki čebelarški družini morali pregledati, koliko čebelarjev je vključenih v organizacijo. Če bodo prav vsi, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo, nam bo vsem skupaj precej lažje. Pomislimo samo na velike težave ob organiziranem plinjenju proti varoi. Nikogar ne moremo prisiliti, lahko pa s prijazno, prepričljivo besedo veliko naredimo.

Morda je zdaj tudi čas, da spregovorimo nekaj o čebelarjih, ki se namravajo s to dejavnostjo šele začeti ukvarjati. Njim moramo v prihodnje privoščiti nekoliko več pozornosti. Ko se kdo odloča za to aktivnost, mora o njej že nekaj vedeti. Ni še tako dolgo, kar smo čebelarji ugotavljali, da se naše vrste starajo in smo bili v skrbeh za podmladek. Ugotavljali smo, da je čebelarjev vse manj. Iz različnih vzrokov pa se je stanje zdaj že nekoliko spremenilo. Večina novih čebelarjev želi čebelariti ljubiteljsko in za rekreacijo. Vsem bi seveda moral biti cilj: ob čim bolj intenzivnem načinu čebelarjenja tudi z majhnim številom panjev pridelati čim več čebeljih pridelkov, ali drugače povedano, izkoristiti čim več naravnih bogastev. Zaradi trenutnega položaja moramo poskrbeti, da bodo začeli čebelariti strokovno. Vemo, da so ravno zanemarjeni čebelnjaki žarišče bolezni in nevarnosti za čebele v okolici. Ko se kdo odloča za čebelarjenje, mora v prvi vrsti ugotoviti, kakšne so možnosti na območju, kjer želi postaviti svoje stojišče. Najlažje mu bodo pomagali čebelarji, ki tam že čebelari-

jo. Vedeti moramo, da določenega območja ne smemo preobremeniti s čebelami, ker od tega ne bomo imeli dovolj koristi. Hkrati pa moramo tudi vedeti, da naj bi bilo vsako območje poseljeno s čebelami toliko, kolikor je njegova pašna kapaciteta. Tako bomo naravne vire popolnoma izkoristili in opravili tudi svojo družbeno-ekonomsko nalogo — ustvariti čim več. Ko začetnik začenja, je najbolje, če kupi že naseljene panje. Pri tem naj mu pomaga čebelar, ki mu bo potem v začetnem obdobju mentor in svetovalec. Nekoč je veljalo, da je moral čebelar začetnik en roj dobiti kot darilo, enega je moral sam najti, enega pa je moral, o joj, ukrasti. Najbrž tak začetek nikoli ni bil posebno učinkovit, danes pa je še toliko manj. Za začetek je primerno

število panjev 10. Pri manjšem številu čebelar pogosto ne more opravljati vseh opravil, ker v čebelah nima dovolj rezerve. Če pa je število preveliko, mu lahko primanjkuje časa. Zelo težko bi se čebelar začetnik danes odločil za vrsto panjev. Naj velja pri tem pravilo, da je to odvisno od mentorja, ki ga bo začetnik dobil. Težko kdo, ki čebelarji v nakladnih panjih, svetuje ukrepe pri listovnih panjih in obratno. Zavedati se moramo, da je panj sestavni del tehnologije in da sam zaboj ne more v tako bistveni meri odločati o količini pridelka. Najbrž še danes precej drži, da je ob dobrih pogojih lahko vsak zaboj poln. Vsekakor je najprimernejši čas za začetek čebelarjenja spomladi, ta pa se zdaj bliža.

VPLIV FORSSAPINA NA MNOŽINO ČEBELJE ZALEGE

DR. JOVAN M. KULINČEVIĆ

V raznih sestavkih, ki izhajajo v čebelarških časopisih in knjigah, priporočajo dodajanje nekaterih vitaminov in mineralov v čebeljo krmo (v tekočo ali testnato), ki jo dajemo čebeljim družinam v določenem obdobju razvoja.

Eden takih preparatov je tudi FORSSAPIN. Ta preparat uvrščamo v skupino sredstev, ki imajo dražilni in spodbujevalni pomen in ga izdelujejo v obliki tonikuma. Prodajajo ga v stekleničkah po 15 ml. Pri uporabi za krmljenje čebel je treba dodati 10 kapljic na liter sladkorne raztopine. Ta doza velja tudi za testnato krmo. V obeh primerih moramo forssapin dobro zmešati s krmo.

V forssapinu so naslednji minerali: kobalt, natrij, kalij, kalcij, magnezij, baker, železo, mangan, cink, molibden, fluor in fosfor ter kompleks nujno potrebnih vitaminov, kot so

A, B skupina, PP, C in D. Iz navodila za uporabo forssapina je razvidno, da se ob dodajanju tega preparata čebelji krmi število čebel v družini poveča za 30 %, a sorazmerno s tem tudi čebelji pridelki.

Da bi se prepričali o koristnosti forssapina v čebelji krmi, so meseca avgusta in septembra 1981 opravili preizkuse (eksperimente) v čebelarškem laboratoriju univerze v državi Ohio (Honey Bee Laboratory, The Ohio State University, Columbus).

Pri tem preizkušanju so uporabili pokrito zalego enake starosti iz ene čebelje družine oziroma od ene ma-

¹ FORSSAPIN je za čebelarški kombinat Beograd na podlagi znanstvene dokumentacije sestavil — razvil dr. A. Janković, znani strokovnjak na področju kemije in avtor številnih del ter knjig s področja uporabe čebeljih pridelkov.

tice 16 B. Iz te zaloge so se v inkubatorju pri temperaturi 34,5° C in pri 50 % vlagi izlegle čebele.

V prvem ciklusu preizkusa so odvezli iz inkubatorja čebele, stare 6—7 dni; v drugem ciklusu so tem čebelam (starim 17 dni) dodali novo količino jajčec. Iz inkubatorja so postopoma odvezli po 800 čebel delavk, ki so jih dali v steklene, z enim satom in s termostatom opremljene panje. Tej družinici so dodali 400 jajčec v satju; jajčeca je zalegla ista matica (16 B) v panju na omejenem prostoru, ki je bil od drugih prostorov ločen z matično rešetko. Vsa jajčeca na enem satu so bila zaležena v 24 urah. Da bi bile naravne razmere enake, so omogočili vsem čebelam iz steklenih panjev izletanje v zaprt prostor z mrežo ograjene kletke. Ves čas preiz-

kusa so imele čebele na razpolago neomejeno količino peloda enake starosti in izvora. V prvem preizkusu sta bili opazovani družinici A in C, oskrbovani s sladkorno raztopino, družinici B in D pa s sladkorno raztopino s forssapinom. V drugem preizkusu so krmljenje zamenjali, to je, družinici B in D so krmili s sladkorno raztopino, družinici A in C pa s sladkorno raztopino s forssapinom. Ta preizkusa so ponovili dvakrat.

Potem ko je bila zalega zaprta v obeh preizkusih in ponovitvah, so jo prenesli v inkubator, kjer so se čebele izlegle. Nato so jih dodali v laboratorijske kletke. Potem so spremljali življenjsko dobo normalno izleženih čebel v čebelji družini, iz katere so vzeli zalego in jajčeca za preizkus. Rezultati preizkusa so v tabeli št. 1.

PREIZKUS (ciklus) 1

Zapor. štev.	Vrsta krme	Prva ponovitev				Druga ponovitev				Poprečje
		A	B	C	D	A ₁	B ₁	C ₁	D ₁	
1	Sladkorna raztopina	94		103		100		115		103
2	Sladkorna raztopina s forssapinom		193		220		145		202	190

Tabela 1. Število celic pokrite zalege pri čebelah, starih 6 dni, krmljene s sladkorno raztopino ali s sladkorno raztopino s forssapinom

PREIZKUS (ciklus) 2

Zapor. štev.	Vrsta krme	Prva ponovitev				Druga ponovitev				Poprečje
		A	B	C	D	A ₁	B ₁	C ₁	D ₁	
1	Sladkorna raztopina	157		173		216		218		191
2	Sladkorna raztopina s forssapinom		86		153		195		141	144

Tabela 2. Število celic pokrite zalege, stare 17 dni, ki so jih krmili s sladkorno raztopino ali s sladkorno raztopino in forssapinom

V obeh ponovitvah preizkusa so čebele, ki so jih krmili s sladkorno raztopino in forssapinom, vzgojile mnogo več zalege kot čebele, ki so dobivale hrano brez forssapina. Če torej na podlagi poprečja iz obeh ponovitev

izračunamo odstotek povečanja zalege zaradi dodajanja mineralov čebelji krmi, potem je to zelo dragocenih 84,5 %. Ta rezultat preizkusov je presenetljiv.

Ko so bile čebele negovalke zele-

ge' stare 17 dni, so preizkus ponovili kot pri čebelah, starih 6—7 dni in dosegli naslednje rezultate: (tabela 2)

Zanimiva je ugotovitev, da se je pri spremenjenem tretiranju v preizkusu št. 2 situacija bistveno spremenila. Zdaj so družinice, ki so v preizkusu št. 1 dobile krmo s forssapinom, imele tudi še naprej več zalege oziroma učinkovitost pri vzgoji zalege je bila večja, kar potrjuje dejstvo, da je pozitivno delovanje aktivnih substanc iz forssapina imelo podaljšan vpliv na čebele negovalke. Pričakovati je bilo, da se bo blagodejno delovanje forssapina zmanjševalo s starostjo čebel delavk, vendar so poleg vsega tega družinice, katerim smo prvič dali forssapin v preizkusu št. 2, vzgojile več zalege kot tiste, ki so jih krmili v preizkusu št. 1 samo s sladkorno raztopino.

Naša želja je, da s tem preliminar-nim poročilom opozorimo čebelarje na ugodne rezultate pri uporabi preparata forssapin. Dejstvo je, da forssapin zelo pozitivno vpliva na moč čebel negovalk, da lahko vzgoje veliko zalege, kar je neprecenljivega pomena za zgodnji razvoj čebeljih družin in izkoriščanje čebelje paše

kakor tudi večje zaleganje matice v avgustu in septembru, da se družine okrepijo pred zimo.

Pri testiranju na novo izleženih čebel, ki so nastale kot rezultat tega eksperimenta, so ugotovili, da se življenjska doba statistično ni razlikovala. Potemtakem forssapin ni niti pozitivno niti negativno vplival na življenjsko dobo čebel delavk, izleženih ob uporabi tega preparata. Prav tako čebele delavke iz družin z normalno čebeljo populacijo, krmljene s sladkorno raztopino in forssapinom, niso pokazale nobene spremembe v življenjski dobi.

Na koncu tega prikaza o raziskavah z uporabo forssapina moramo poudariti, da sta največji del raziskave opravila Kim Fondrka in Richard Helmika z univerze v Culumbusu, ob posvetovanjih z dr. Walterjem V. Rotenbuhlerjem in ob njegovem nadzorstvu. Avtor tega članka je predložil le program raziskave. Znanstveno obdelani podatki o forssapinu bodo objavljeni, ko bodo opravili vse raziskave v ZDA in Jugoslaviji. To je le preliminarno poročilo o vplivu forssapina na množino zalege v čebeljih družinah.

OBVESTILO

Prosimo vse čebelarske organizacije, da nam čimpreje pošljejo seznam članov, da bomo lahko vsem redno pošiljali revijo Slovenski čebelar. Še posebej je pomembno, da nam čimpreje javite imena in naslove novih članov, ker kasneje prve številke revije poidejo.

ZČDS

PRIORITETE ANTONA JANŠE (1734—1773) V ODKRITJIH IZ BIOLOGIJE IN VZREJE ČEBELJIH MATIC

INŽ. AGR. DR. JOŽE RIHAR

Za življenje in delo Antona Janše (1734—1773) so v mednarodnem čebelarstvu vzbudile posebno zanimanje publikacije Okorna (1939) in Fraserja (1952). Janša, ki se je rodil v Breznici v Sloveniji, je delal pred 200 leti na Dunaju kot prvi učitelj čebelarstva. Leta 1771 je izšla njegova »Razprava o rojenju čebel« (v nadaljnjem besedilu »Razprava«) in po njegovi smrti l. 1775 »Popolni nauk o čebelarstvu« (v nadaljnjem besedilu »Nauk«). Njegova dela vsebujejo vrsto spoznanj in odkritij, ki jih je Janša — kolikor nam je znano — prvi objavil in za katere mu moramo priznati prioriteto.

Ker je Janša večal število čebeljih družin v prvi vrsti z narejenci, je razvil umetno vzrejo matic. Zato izhaja od njega največ novosti iz biologije in vzrejne tehnike čebelje matice.

Material in metodika. Janšev nauk smo črpali deloma iz njegovih izvirnih del, objavljenih v nemščini, deloma iz prevodov F. Rojine in A. Bukovica. V luči vseh dosegljivih virov, ki so v besedilu navedeni, smo jih kritično obdelali.

Rezultati: 1. Čebelja matica se spari zunaj panja, v zraku. »Lepega dne pride matica, v številnem spremstvu čebel in troto, na brado, kjer se nekaj časa obrača na vse strani ter se nato dvigne v zrak«. Na parjenje matice v zraku opozarja Janša še na štirih mestih »Razprave«. V čebelarški literaturi omenjajo Janševo ime večinoma le v zvezi s tem njegovim odkritjem. Fraser (1951) pripominja, da je objavil Janša to odkritje 20 let pred Huberjem. Kljub temu nekateri avtorji to odkritje še vedno pripisujejo Huberju.¹

2. »Ravnokar izležena matica gre peti ali šesti dan na prašenje«. Ta trditev se ujema tudi s kasnejšimi in najnovejšimi ugotovitvami.² Ribbands (1953) navaja, da po Janši »izleti mlada matica na plemenitev iz panja tretji ali četrti dan.« Ne dodaja pa, da se to mesto pri Janši nanaša na rojevo matico.

3. Po Janši *opleni matico več troto*. O trotih, ki se sparijo z matico, govori vedno v množini. Po nekaterih avtorjih (Mihelič 1934; Ruttner 1954; Rožman 1956) naj bi od Janše dalje veljalo, da oplemeni matico le en trot.

4. Matica se spari na enem poletu z več troti. »Ne izpusti je izpred oči in videl boš, kako se zaletavajo troetje z neko hitrostjo proti njej; to je tako rekoč plemenjenje. Po nekaj minutah se spet vrne v panj.«³

Znanost (Triasko 1954 in drugi avtorji) je zdaj potrdila, da se matica na enem samem poletu spari z večjim številom troto, ne da bi se medtem podala v panj. Gary (1963) je dalje dokazal, da se matica spaja s posameznimi troti zaporedoma po sekundo dolgih prekinitvah. Smiselno ustreza Janšev lakoničen opis povsem opisu, ki ga podaja Gary.

5. *Znamenja plemenitve.* »Po vrnitvi iz plemenjenja je zadek matice odprt tam, kjer imajo čebele želo, ali pa visi od zadka nekaj belega, podobnega tanki nitki, da se vidi, kakor da bi bil zadek pokvarjen ali raztrgan; tedaj se je matica gotovo sprašila.«

V gornjem besedilu je upoštevati dve novosti; matica se vrača bodisi z odprtim zadnjim delom zadka ali pa z znamenjem plemenitve.⁴ Po Woykeju ima 71 % vračajočih se matic znamenje plemenitve, 6 % je brez njih in

23 % jih ima na zadku sluz. Potemtakem približno 1/3 matic na povratku nima vidnega znamenja plemenitve.

6. Več izletov na parjenje. »Če se pri prvem obletu ne izpraši, mora vnovič na praho, in sicer še tisti dan ali pa takoj naslednji. Včasih izleti celo po večkrat, dokler se ne izpraši.«

Odkar je Roberts (1944) poročal o dvakratnem izletu na parjenje, je več avtorjev ponovno dokazalo, da se večina matic poda na plemenilni polet do trikrat, nekatere pa tudi štirikrat do petkrat.

7. Janša je prvi opazil, da vodi pravec stara matica. »Pravec izroji vedno s staro, izprašeno matico, ki je do roja vladala v panju.«

Pravec izleti navadno kmalu zatem, ko je pokrit prvi matičnik. »Roj je tudi pričakovati, če so matičniki zadeleni.«

Razen tega je Janša dobro vedel, kakšni so odnosi med spoli v čebelji družini in tako poznal nauk o partenogenezi že dolgo pred Dzierzonom. — Jasna mu je bila dalje uravnavalna vloga čebelje matice, ki »s svojo navzočnostjo vse poživlja ali bodri«.

Na področju vzreje matic najdemo pri Janši nekaj novosti. — Opisuje dve vrsti matic, ki sta ju pred njim poznala že Palteau in Schirack. — Matico doda čebelji družini v nekaterih primerih po 2—3 urah in v drugih po 3—4 dneh. — Kot prvi je formuliral splošno načelo, da dodamo matico najbolj zanesljivo, če dodamo podobno ali dosedanjo.⁵

O zgoraj navedenih odkritjih iz biologije čebeljih matic in novostih iz vzrejne tehnike poročamo zategadelj, ker pripisujejo v nekaterih primerih prednost (prioriteto) drugim avtorjem ali pa sploh ni znano, kateremu je treba pripisati določena odkritja.

¹ Iz pozneje objavljenega spisa S. Miheliča posnemamo, da je v tedanjem času bilo tudi drugim slovenskim čebelarjem znano, da se matica plemení v zra-

ku. O tem pričajo navedbe J. A. Scoplija (1763) v *Entomologia Carniolica* in P. P. Glavarja (1768) v Odgovoru na predlog za izboljšanje čebelarstva v c. kr. dednih deželah. Ti spisi obenem kažejo, da je Janša dotakratno znanje spopolnil z novimi opazovanji.

² Med 306 opazovanimi kavkaškimi maticami jih je (v letih 1965—1967) 5.—6. dan po rojstvu izletelo na plemenitev 53,6—72,6 %.

³ Pišec je l. 1965 v članku Anton Janša v luči sodobne znanosti prvič opozoril, da je iz Janševih del razvidno, da se matica oplemeni z večjim številom trotoev ter da je danes dognano, da se na istem poletu matica lahko večkrat zaporedoma spari, ne da bi vmes padla s trotom na tla. Značilno za raven znanja takratnega uredniškega odbora Slovenskega čebelarja, kjer je bila (na str. 213—216) objavljena navedena razprava, je naslednja opomba: »Uredniški odbor se ne strinja s to trditvijo, prav tako pa tudi ne biologi, s katerimi smo se posvetovali. Na posameznem svatbenem letu matici res slede troti in se vanjo zaletavajo, toda oplemeni jo le eden. Tako je mislil Janša o plemenitvi.«

⁴ Pri opisu prednjega pojava je med besedilom v razpravi (63) in besedilom v Nauku (8, 53) na prvi pogled malenkostna, vendar bistvena razlika. V Razpravi je pravilno navedeno, da se matica vrača z odprtim zadkom ali pa z znamenjem oplemenitve, v Nauku pa piše, da je »koničasti zadnji del života odprt ter visi ven nekaj belega, podobno tenki nit.« Ali je ušel ta spodrselaj Janši, Munzbergu ali stavcu, je težko reči. — Golčnik je na str. 63 podal navedeno mesto prav tako v napačni verziji: »Če je ta sadni špičasti tal njenega trupa odprt, inu nekaj beliga ven visi.«

⁵ »Pevec ali drugi roji hočejo imeti nesprašeno, prvci pa sprašeno matico. Matica drugačne vrste bi morala biti tri do štiri dni v matičnici zaprta, sicer bi jo umorile.« (Nauk, 125)

»Čebele sprejmejo voljno le tako, kakršno so imele prej.« (Nauk, 54).

LITERATURA

1. Armbruster, L. Imkereí Betriebsformen. II. Archiv für Bienenkunde, Band XIV. Berlin 1933.

2. Fraser, H. M. Anton Janscha on the Swarming of Bees, The Apis Club, Northwood Middlesex 1951.

3. Gary, E. 1963. Observations of mating behavior in the honeybee. *J. Apic Res.* 2 (1): 3—13.
4. Goličnik, J. Popolnoma Podvuzhenije za vse zhebelarje. V Zelli 1932.
5. Hidešeli, A. L. (1970) Ispitanie nukleusov, *Pčelovodstvo*, 9: 13—15.
6. Janša, A. Razprava o rojenju čebel. Poslovenil A. Bukovic, Ljubljana, 1906.
7. Janša, A. Popolni nauk o čebelarstvu. Prestavil F. Rojina, Ljubljana 1906 in 1922.
8. Mihelič, S., Anton Janša, Slovenski čebelar, Ljubljana, 1934.
9. Mihelič, S. 1972, Prispevek slovenskih čebelarskih piscev druge polovice 18. stoletja v zakladnico čebelarskega znanja. *Slov. čebelar*, 7—8: 206—209.
10. Okorn, J. (1939) Anton Janša. 12. Inter. Biennenzuchtkongress, Zürich.
11. Ribbands, C. R. The Behavior and social life of Honeybees, London 1953.
12. Rihar, J. (1965) Anton Janša v luči sodobne znanosti. *Slov. čebelar*, 213 do 216.
13. Rihar, J. (1971) Prioritäten von Anton Janša (1734—1783) in den Entdeckungen aus Biologie und Zucht der Bienenköniginnen. XXIII. Inter. Bienenzüchterkongress, Résumés, p. 88.
14. Rožman, M. (1956) O večkratnem parjenju matic, *Slov. čebelar*, 5—8.
15. Ruttner, F.
16. Taranov, G. F. *Biologia pčelinoi semi*, Moskva 1961.
17. Triasko, V. V. 1954.

* * *

Za bralce »Slovenskega čebelarja« priobčujemo referat, ki ga je dr. Jože Rihar predložil XXII Mednarodnemu čebelarskemu kongresu v Moskvi in ki so ga v knjigi povzetkov objavili pozneje v štirih kongresnih jezikih. Referat je podan dobesedno, dodane so le pripombe pod vrsticami in seznam literature.

Uredništvo

ZA USPEŠEN RAZVOJ ČEBELJE DRUŽINE SPOMLADI

IVAN KRAJNC, MAREZIGE

Na koncu, včasih pa tudi v začetku februarja, ko se po prvih otoplitvah že tali sneg, se začne v čebelji družini novo življenje. Čebelje gnezdo, ki ima obliko krogle, se počasi širi, zaradi česar začne uhajati v gnezdo svež zrak, ki prinaša s seboj kisik. Kisik omogoča normalno dihanje. Z dihanjem pa se normalizira presnavljanje v celicah. Zdaj tudi zaradi zgoraj omenjenih dejavnikov začnejo čebele jemati hrano v večjih količinah.

Tedaj tudi narava daje čebelam prvo pašo na telohu, leski, ponekod pa tudi na spomladanski resi. V

glavnem dobivajo čebele v tem času cvetni prah, ki je za razvoj čebelje družine najbolj potreben.

Vendar je vse to še prezgodaj. Vsak oblaček, ki z vetrom zakrije sonce, je za čebele smrten, zato je veliko bolje, da tedaj ne pride do otoplitev. Na svoje oči sem videl, ko sem pred leti imel čebele v Bukovem na spomladanski resi, da je prišel oblak, snežilo je in čebele so se trumoma vračale v panje. Mnogo jih je obnemoglo. Na vso srečo je kmalu prišlo sonce, da so se dvignile in se vrnile v panje. Ene pač, druge pa ne. Tisto leto, ko smo šli po čebele,

da jih odpeljemo na akacijevo pašo, so bili panji polni medu, a čebel je bilo tako malo, da se je med satjem od zadaj, videla svetloba skozi žrela panjev. Sveže vreme ne sili čebel v naravo po cvetni prah, nektar in vodo.

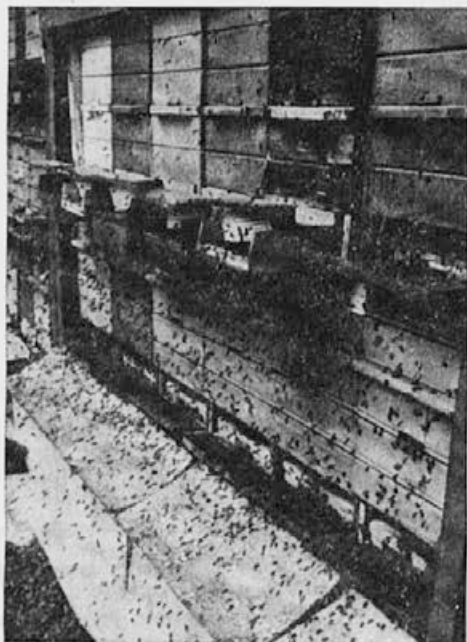
Čebelar naj napravi napajalnik z vodo v zavetni legi. Dobro je, da desko, po kateri teče in kaplja voda, namaže z medom. Čebele se na napajalnik navadijo in vse leto pijejo iz njega. S tem ne vznemirjajo sosedov, v zgodnji spomladi ne propadajo v senčnih legah in med potjo jih burja ne dobi zunaj.

Če je vreme primerno, začne čebelar že februarja dražilno krmiti. Nekateri dajo pogačo, drugi pa se odločajo za sladkorno raztopino. Dovolj je, če dajemo dvakrat tedensko, in sicer po pol litra vsakokrat. Pokladamo do prve paše na sadnem drevju. Ko sadno drevje odcvete, krmljenje nadaljujemo. Da bi čebele bolj zalegale, jim je dobro dodati v krmo še kakšen stimulans.

V zadnjem času močno priporočajo, naj bi dodajali čebelarjem kobalt. Pčelarski kombinat v Beogradu prodaja biostimulativno sredstvo za čebele forsapin, ki vsebuje razen kobaltovega klorida še celo vrsto koristnih sestavin, mikro- in makroelemnte ter vitamine, ki omogočajo, da matica več zalega. Pri nekaterih družinah se baje čebelja zalega poveča za 84 odstotkov. Forsapin je v stekleničkah s kapalko. Stekleničke vsebujejo 15 ml sredstva. Na liter hrane se daje 10 kapljic ali 5 mg. Pokladamo v brezpašni dobi februarja in marca meseca.

V praksi potrebujemo stekleničko forsapina na 30 litrov sladkorne raztopine v razmerju 1:1. Steklenička stane zdaj 54,00 din franko Beograd.

Da bi podaljšali čebelarjem spomladi življenje, je dobro, da dodamo krmi fumagilin. Sam pokladam sladkorno

Ce bomo pravilno poskrbeli za čebelje družine bodo pričakale pašo dovolj močne, da jo bodo izkoristile.

raztopino s pelinovim ekstraktom. Lahko uporabimo tudi natrijev sulfatiazol, geomycin ali streptomycin, vendar slednje tri le ob kontroli veterinarja.

Kako napravimo pelinovo tinkturo, sem že večkrat omenil v Slovenskem čebelarju. Mogoče ne bo odveč, da tudi danes na tem mestu to ponovim, in sicer:

Nosemo zdravimo s pelinovim odcedkom. V steklenico damo stolčene liste pelina. Lahko damo zraven tudi mlada stebila pelina, do polovice steklenice. To zalijemo s 40% špiritom ali žganjem. Čez tri dni je tinktura nared. V pol litra sladkorne raztopine damo 1 žlico odcedka. Krmino 3- do 4-krat v presledkih 5—7 dni. Preventivno to avgusta ponovimo.

Razen navedenega gledamo, da je čebelja družina temu primerno odeta.

Da bi se uspešno borili proti varoi, moramo čebele tudi spomladi pliniti. To delamo štirikrat. Vsak večer pred plinjenjem čebele nakrmimo. To storimo zato, da se čebele dobro razlezejo po panju. Zjutraj žrela panjev zapremo in družino plinimo. Listič folbeka obesimo na gornja vratca medišča. S krmljenjem preprečimo, da bi bile vse čebele v plodišču in marsikatera matica bo tako rešena.

Razen navedenih ukrepov za okrepitev in zdravje čebelje družine spomladi moramo sredi marca čebelji družini obvezno razširiti gnezdo. To storimo tako, da, glede na moč družine, vrinemo v sredino gnezda eden

do dva lepo zgrajena prazna sata in ob strani še gradilni satnik, če ni ostal tam že od jeseni. Ko je paša na sadnem drevju in repici, so troti že zaleženi v trotovske celice. Če gradilnika ni, čebele same napravijo trotovino na lepem satju in tam skoro ni mogoče uničevati varoe. Marsikdo, ki še ni videl, kaj napravi varoa iz čebelarstva in kako lahko čebelarstvo uniči, se bo spraševal, kaj je vsega tega treba. Pač, danes je to vse treba napraviti, če se bomo hoteli uspešno boriti proti temu parazitu in če bomo hoteli s čebelami kaj pridobiti.

KADAR TROBENTICE CVETO

(prevod)
JULIJ MAYER

Kadar trobentice na travniku zacvetijo, je v čebelnih panjih že izredno živahno. Vse pašne čebele so zaposlene z nabiranjem medicne in peloda, ki ju družine v velikih količinah potrebujejo, pa ju zračna pošta prinaša v zelo majhnih porcijah.

Kadar trobentice cveto, narava ne ponuja še veliko in še to malenkost izropajo in uničujejo nespametni ljudje v neposredni bližini naselij in v turističnih krajih. Brez dvoma je zapeljivo, da natrgamo šopek prvih pomladnih znanilcev. Toda kakor hitro te cvetke uvenejo, se vsak ljubitelj narave sramuje, ker je zagrešil »nemaselno moritev«.

Dandanes nam vrtnarije ponujajo prekrasne lončnice in sveže rezano cvetje po primernih cenah za vsak žep, zato bi človek pričakoval, da bi bile livade polne cvetja, kjer bi se naše oko razveselilo naravne lepote. Pa žal...

Večkrat slišimo mnenje, da čebele ne obiskujejo trobentic. Zadevo sem temeljito raziskala in ugotovila, da

se čebele nikakor ne izognejo trobenticam.

V bližini čebelnjakov čebele trobentice zelo pogosto obiskujejo in nabirajo tako medično kot pelod. Če malo natančneje prepoznamo ustroj trobentičnih cvetov, opazimo takoj, da so izredno premeteno prirojeni za opravljanje po čebelah, kar je že leta 1794 ugotovil in pravilno opisal nizozemski botanik PERSOON (1762 do 1836). Od leta 1802 dalje je živel v Parizu.

Trobentica izoblikuje dvoje vrst cvetov. Eni imajo kratke pestiče, njihove brazde ležijo globoko v cvetni cevki, njihovi prašniki pa so nanizani ob robu cevke. Drugi cvetovi pa imajo dolge pestiče, ki molijo iz cevke, njihovi prašniki pa so skriti globoko v cevki. Tako je na preprost način zagotovljeno tujerodno opravljanje, kajti obiskovalci cvetov s kratkimi pestiči opravljujejo z vso natančnostjo brazde dolgih pestičev in obratno.

Poleg tega so pri cvetu še druge priprave, ki onemogočajo samolastno oprasitev. Pelodna zrnca cvetov kratke vrste pestičev so debelejša od zrnč cvetov z dolgimi pestiči, pa tudi brazde obeh vrst so različno oblikovane.

Vsaka rastlina razvije vse cvetove ene same vrste in umetno oprasčevanje z lastnim pelodom je brezuspešno. Najvažnejši obiskovalci so čmrlji in čebele. Toda čmrlji nastopajo dosti-krat kot roparji, ker pregrizejo dno čaše, da lažje pridejo do medičine, ki se nabira na dnu cveta. Ali bi šteli oba dnevna metulja, citrončka in malega koprivarja, ki tudi obiskujeta trobentično cvetje, med oprasčevalce, je dvomljivo, ker s tankimi sesali z lahko prodrejo mimo prašnikov v cvet.

Pri nas sta najpogostejša navadna trobentica (*Primula vulgaris*) in visoki jeglič (*Primula elatior*). Tretja vrsta, visokostebelni pomladanski jeglič (*Primula veris*) pa pri nas ni posebno razširjen, ga pa dobro ločimo od drugih, po majhnih temnorumenih cvetovih, ki močno dišijo po medu.

Ti jeglič se v rastišču ne mešajo. Kjer raste eden od njih, manjkata druga dva. Na mejah njihovih rastišč najdemo sicer njihove bastarde, toda ti so neplodni.

K primulacejam spadajo kaj razno-vrstne rastline in se delijo v 4 močne družine. Vrsta jegličev pa se deli še na tri pododdelke, ki zaobsegajo vse naše domače trobentice in avrikle. Domnevno so te rastline ostanki nekdanje gorske flore Prednje Azije iz terciara.

Trobentica je razširjena po vsej srednji Evropi, od srednje Norveške preko Anglije in severne Nemčije do južne Portugalske. Zaseda tudi Karpate in Alžirijo ter je edina od jegličev, ki sega v severno Afriko.

Trobentici prija mile zime in razvija svoje cvetne popke že v jeseni. V nekaterih letih zacveti že za božič. Prija ji dobra, sveža in rahlo zasenčena zemlja ter se je v zadnjih desetletjih razvila v važno okrasno rastlino naših vrtov, ki nas razveseljuje s pestrimi barvami.

Visoki jeglič raste v dolini bolj poredko. Ljubi hribovje in se vzpenja do 2400 m nadmorske višine, kjer pa zacvete šele v juniju. Ljubi vlažne in senčnate kraje. Njegova sedanja rastišča segajo od južne Švedske preko južne Anglije v Sovjetsko zvezo in v Armenijo in Iran ter raste na Uralu in Altaju v Aziji.

Trobentice pa imajo še druge ljubitelje! Vesten opozovalec kmalu lahko zasledi, da so šopki njenega cvetja ogrizeni in ležijo v trati poleg rastlin objedeni cvetovi. To delajo miške in veverice! Miške se ponoči skrivaj gostijo s sladkimi cvetnimi čašami, pustijo pa na mestu kupček svojih odpadkov. Veverice pa podnevi obgrizejo cvetove in se pri tem hudomušno razkazujejo.

Trobentica ima krepko koreniko, polno hranilnih snovi, kar rastlinam omogoča, da že zgodaj na pomlad zacvetijo. Po prastari tradiciji spada nekaj zelenih trobentičnih lističev v prvo zelenjavno juho, ki jo nemška gospodinja servira domačim zadnji dan marca. Po izročilu mora to juho sestavljati devetero zališč, kar je včasih težko doseči. Osnovo te juhe tvorita regrat, in koprive, zraven pa spada nekaj lističev travniške kislice, plešča, ozkolistnega tropotca, lapuha, rmana in grenkuljice.

In slednjič izrekam še majhno prošnjo: Če mate otroke, dopovejte jim dovolj zgodaj, da zadostujejo za šopek že tri do štiri rastline. Vsaka cvetlica se tako najbolje uveljavi.

ZČDS ORGANIZIRA PRAKTIČNE TEČAJE ZA ČEBELARJE ZAČETNIKE

Vse čebelarje začetnike obveščamo, da bodo imeli v letošnjem letu možnost praktičnega izpopolnjevanja v tehnologiji čebelarjenja, kar jim bo pomagalo pri samostojnem uspešnem čebelarjenju.

V Vzrejnem centru v Ljubljani bomo namreč organizirali več praktičnih tečajev za čebelarje začetnike. Na teh tečajih si bodo tečajniki pridobili znanje predvsem ob praktičnem delu s čebelami.

Tečaje bomo organizirali v maju, juniju in juliju. Trajali bodo štiri dni (skupno 32 ur en tečaj), in to vsak dan od 8. do 12. ure in od 14—18 ure. Tečaji bodo med tednom od ponedeljka do vključno četrтка; za tiste, ki pa nimajo te možnosti, bodo tečaji dve zaporedni soboti in nedelji.

Vsak začetnik, ki želi obiskovati tečaj, bo moral ob prijavi navesti, kateri mesec želi obiskovati tečaj in ali ob delavnikih ali v soboto in nedeljo. Program tečajev bo sestavljen tako, da bo začetnik dobil vso potrebno znanje in praktično obvladal vse osnove, ki so potrebne za uspešno delo s čebelami.

Cena štiridnevnega tečaja bo za člane čebelarskih organizacij ZČDS 1.500 din, za druge udeležence tečaja pa 2.000 din.

V ceno so vračunana predavanja znanih čebelarskih strokovnjakov, pomoč čebelarskega mojstra pri praktičnem delu s čebelami, uporaba pribora in čebeljih družin v Vzrejnem centru v učne namene in literatura za nadaljnje usposabljanje (Priročnik za čebelarje začetnike, Zbornik referatov s posvetovanj in posebne izdaje Slovenskega čebelarja).

Prehrana in prenočevanje nista všteta v ceno in si mora oboje preskrbeti vsak tečajnik sam. Informacije pa bo lahko dobil tudi na ZČDS.

Program tečajev:

Tečaj bo trajal 32 ur; od tega bo 8 ur teoretičnih predavanj in 24 ur praktičnega dela. Teoretični del tečaja bo obravnaval življenje čebelje družine v vsem letu in osnove biologije čebele, oskrbovanje čebelje družine po mesecih v sezoni in pripravo za zimo, panye in čebelarski pribor ter uporabo pribora, osnove vzreje matic in razmnoževanje čebeljih družin, osnove čebeljih bolezni in preventivne ukrepe za zdravje čebeljih družin.

Vsačega tečaja se bo udeležilo hkrati največ 15 tečajnikov zaradi lažnjega praktičnega dela s čebelami.

Prijava z navedbo vašega točnega naslova, meseca in termina, v katerem želite obiskovati tečaj, pošljite na naslov Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3, Ljubljana najkasneje do 15. 3. 1983. Hkrati s prijavo *plačate* tudi zgoraj navedeno ceno tečaja na ŽR 50101-678-48636, ZČDS.

O natančnem datumu pričetka tečaja vas bomo pisмено obvestili najkasneje 10 dni pred pričetkom. Vse dodatne informacije pa lahko dobite po tel. 061-210 992.

ZČDS

ANALIZA PAŠNIH RAZMER V LETU 1982 NA POHORJU

DIPL. BIOL. TANJA MEDVED

V prejšnji številki Biltena smo pregledali pašne razmere po območjih, kjer so nameščene opazovalne postaje, bolj na splošno in hkrati že nakazali okoliše, ki se po množini medenja razlikujejo od drugih.

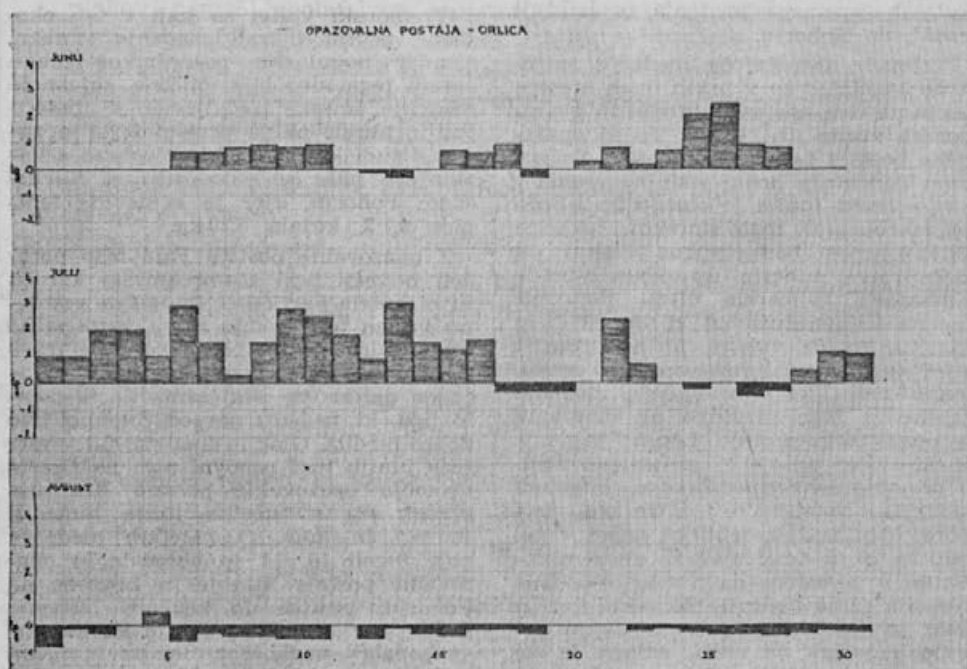
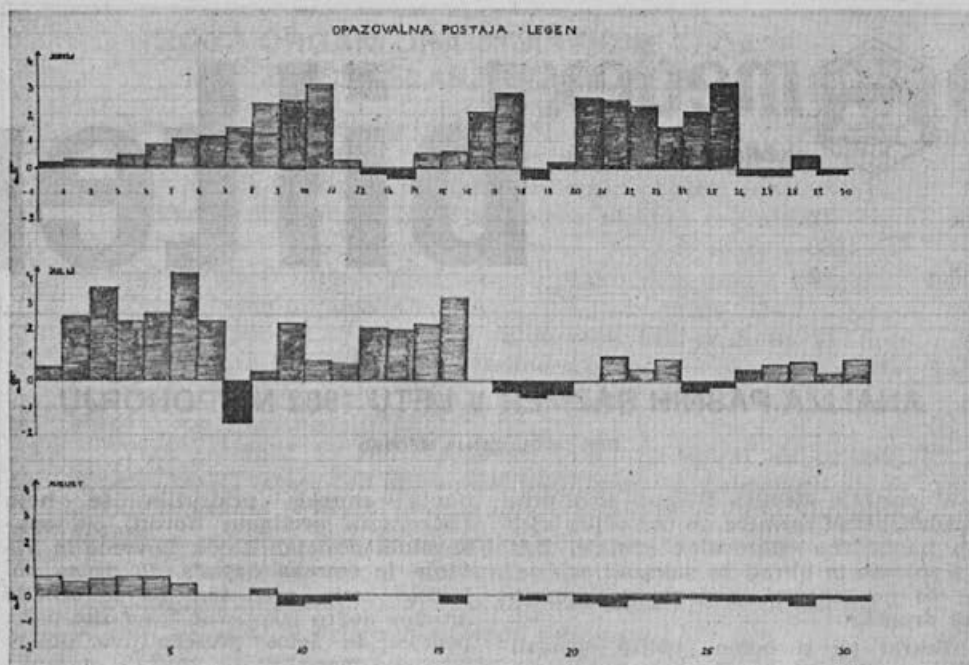
Tokrat pa si bomo поблиže ogledali razmere, ki so vladale na opazovalnih postajah gozdnega medenja, v letošnji sezoni, na Pohorju.

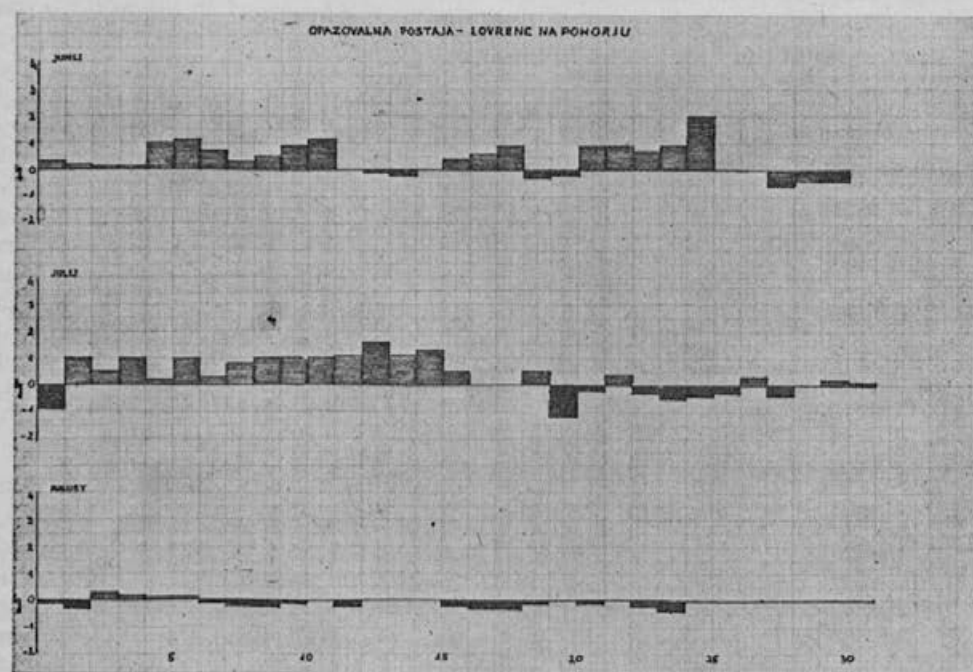
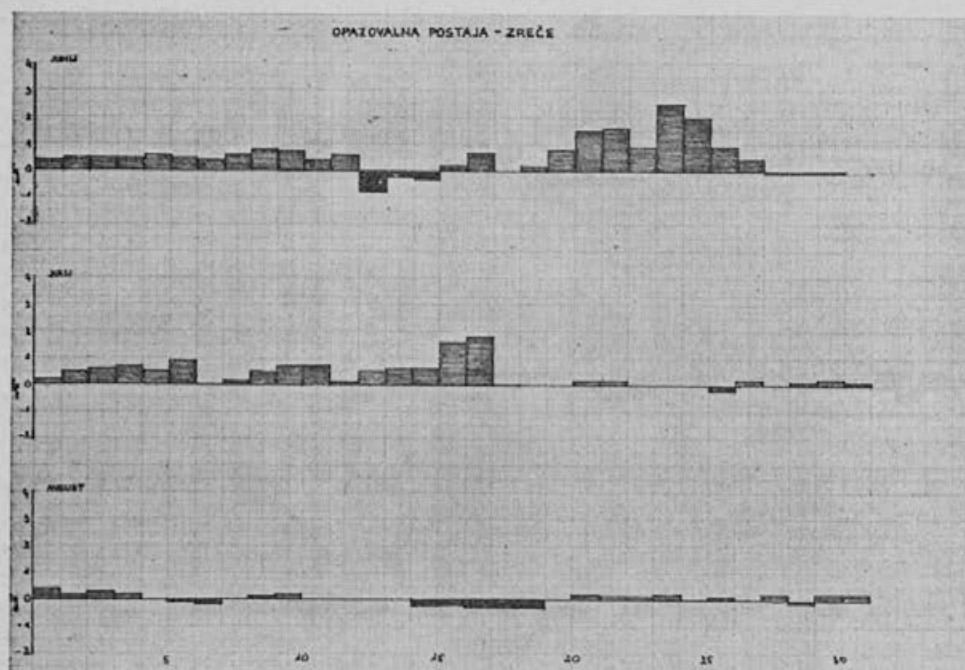
Postopno naraščajoče medenje smreke so zabeležili že v prvih dneh meseca junija na treh opazovalnih mestih z nadmorsko višino nad 450 m. To so opazovalne postaje Legen, Smrečno in Orlica. Lepo, sončno in dokaj stabilno vreme v prvi polovici junija je omogočilo pospešen razvoj samice male smrekove lekanije (*Physokermes hemicyphus* Dalm.) in rdeče rjave puhaste smrekove lahnide (*Cinaropsis pilicarnis* Htg.). Poprčne dnevne temperature od 21 do 23°C in relativna zračna vlaga, ki ni presegla 70%, so omogočali dnevno bero v poprečju nad 1 kg. Naraščajoče medenje smreke je lepo razvidno na diagramu za opazovalno postajo Legen. Medenje je bilo sicer po 12. 6. prekinjeno zaradi poslabšanja vremena, ko so bile tudi padavine, vendar se je že na prvi sončni dan pričela tehtnica zopet vzpenjati in 26. 6. smo imeli že drugi maksimum s porastom na 3,10 kg. Podobna situacija se je ponovila še nekajkrat, iz česar je razvidno, da kratkotrajno deževje kaparjev ne uniči, ampak le začasno spere mešičke. Tako se je medenje smreke nadaljevalo v mesec julij; 6. 7. je na opazovalni postaji Legen poskočila tehtnica celo na 4,10 kg; z opazovalnic Orlica pa so v naš zbirni center prihajala poročila, da se je me-

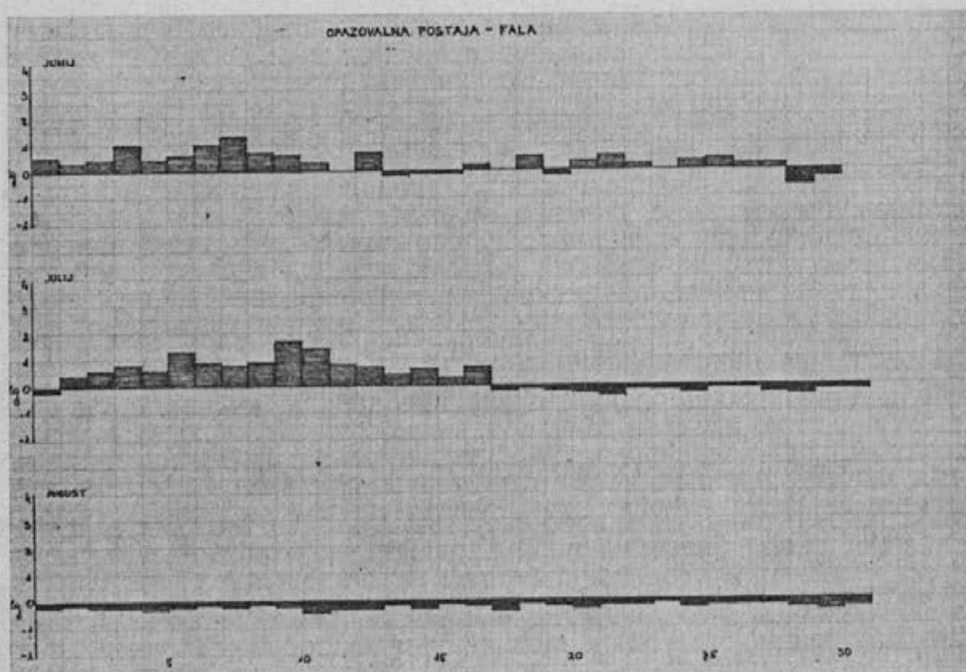
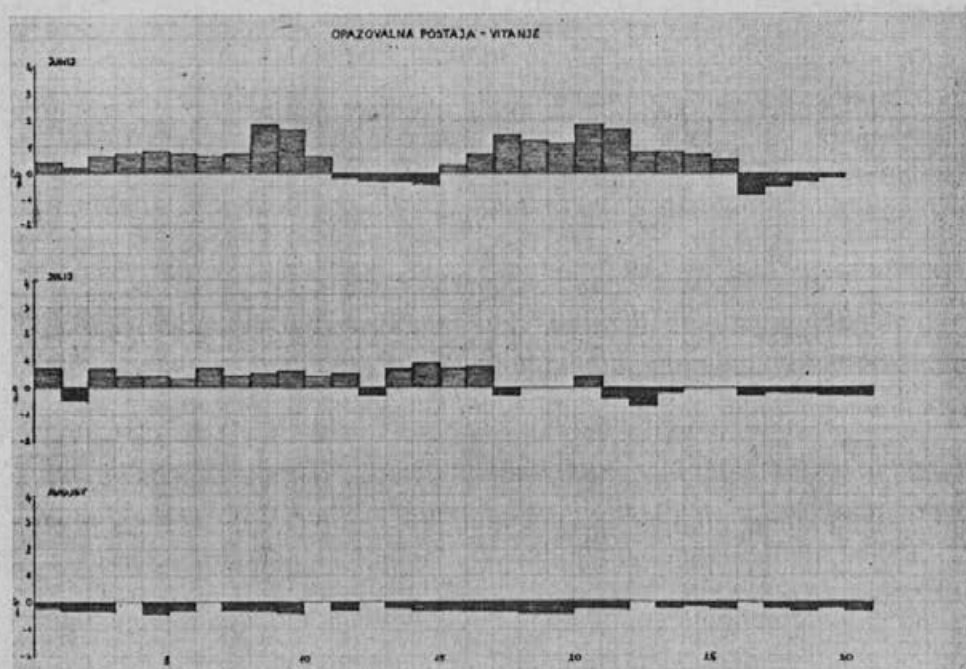
denju smreke pridružila še hoja (*Buchneria pectinata* Nördl.). Na opazovalnih postajah Zreče, Lovrenc in Vitanje je smreka kasnila do druge polovice junija, pred tem pa so čebelje družine dobro izkoristile travniško pašo, podrast in letos presenetljivo obilno hrastovo mano.

Vremenski vplivi so tudi v teh okoliših večkrat ovirali medenje smreke, vendar populacije posrednikov mane zaradi tega niso bile uničene, saj se je medenje smreke nadaljevalo v mesecu juliju, hkrati pa je prve dni julija zamedil tudi kostanj. Največjo bero s kostanjeve paše so zabeležili na Slivniškem Pohorju, kjer je kontrolna tehtnica 3. 7. kazala 5,20 kg.

Z opazovalne postaje Fala niso poročali o večji beri s smreke, saj kar ni in ni hotela »prijeti«. Hladno in vetrovno vreme je naredilo svoje, zato pa so čebelje družine tembolj izkoristile travniško pašo. Proti koncu junija in v začetku julija pa sta zamedila kostanj in lipa, ki je letos povsod presenetljivo dobro medila. Glog in lipa sta bili v mesecu juniju tudi osnovni paši na širšem območju opazovalne postaje Remšnik, preden sta v začetku julija zamedili smreka in hoja. O začetkih medenja hoje (okoli 10. 7.) so poročale še opazovalne postaje Vitanje in Lovrenc na Pohorju, vendar do kakšnih bistveno večjih ber ni prišlo, saj je velike upe »pokopala« nagle spremembe vremena v drugi polovici julija. Vsakodnevni nalivi, relativno nizke temperature za ta letni čas (16°C) so onemogočali vsakršno medenje, ki je bilo v avgustu celo popolnoma prekinjeno in se je s tem čebelarska sezona za večino končala.

RAZVOJ SODOBNE ČEBELARSKE OPREME

PROF. JANEZ MIHELIČ — POSVETOVANJE — Ljubljana 83

Dobra in sodobna čebelarstva oprema, v to sodi vse od drobnega pribora pa do strojev in prevoznih sredstev, je postala osnova racionalnega čebelarjenja. Vedno večje število, predvsem tistih čebelarjev, ki povečujejo svoja čebelarstva, se zaveda, da lahko le s pomočjo sodobne čebelarske opreme opravljajo nekatera dela v čebelarstvu hitreje in s tem večajo svojo produktivnost.

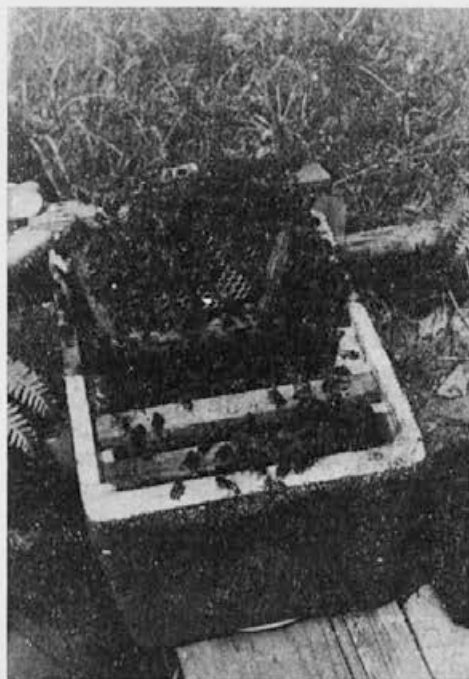
Mislim, da je zdaj, ko si prizadevamo pridelati več hrane, naloga vseh, ki delamo v čebelarstvu, da skušamo na vse načine izboljšati in posodobiti naša čebelarstva s čim boljšo opremo. Eden od načinov je vsekakor tudi organiziranje razstav, kakršna je bila letos na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. V Jugoslaviji je nekaj čebelarskih delovnih organizacij, ki oskrbujejo čebelarje z opremo in priborom, ki jim ga dobavljajo predvsem zasebni izdelovalci. Izdelovanje čebelarske opreme je zato v Jugoslaviji zelo razdrobljeno. Prav v tem pa je verjetno vzrok, da standardizacija in ponudba čebelarske opreme pri nas tako počasi napreduje. V Sloveniji je največji oskrbovalec čebelarjev s čebelarsko opremo HP Medex. Poleg njega pa izdeluje panje čebelarska zadruga Žalec in tudi več zasebnih izdelovalcev.

V svetu so izdelovalci čebelarske opreme standardizirali opremo za tri velikosti čebelarstev. Najenostavnejša, najskromnejša in tudi najcenejša je oprema za mala čebelarstva. Prav gotovo so mala čebelarstva tudi pomembna; ta ne potrebujejo velikih točil. Zato je za ta čebelarstva primerno dvosatno točilo s plastičnim obodom in osnovni čebelarski pribor: kadilnik, rokavice, pajčolan in omelce. Vse to pa uporabljajo tudi

pri srednjih in večjih čebelarstvih, poleg tega pa še vilice za odkrivanje satja, čebelarsko dleto, sončni topilnik za vosek, cedilo za med in električni transformator za vtiranje žice.

Oprema za srednja čebelarstva je že mnogo bolj zahtevna, saj morajo biti stroji izdelani tako, da zdržijo večje obremenitve, morajo pa biti tudi izdelani iz primernejšega materiala.

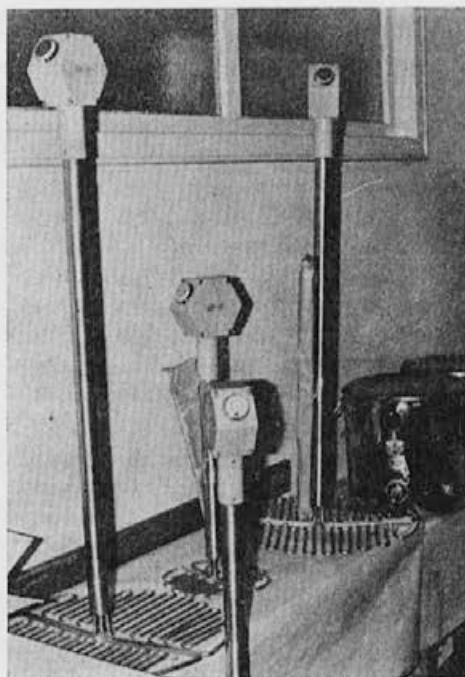
Poleg panjev je točilo zelo pomemben del čebelarske opreme. Pri srednjih čebelarstvih pa že nastopajo nekatere razlike v opremi, saj so to čebelarstva od trideset pa do sto panjev. Takšnih čebelarstev je pri nas in v Evropi največ. Za srednja čebelarstva pa morajo izdelovalci čebelarske opre-

Plemenilčki iz stiropora imajo zelo dobre lastnosti in upajmo, da jih bomo lahko kupili tudi pri nas

me imeti že nekoliko večjo izbiro, zlasti točil. Pri tistih čebelarjih, ki so specializirani za pridobivanje medu, in teh je med srednjimi čebelarji veliko, se pri točenju medu pojavljajo tako imenovana ozka grla. To pa pomeni, da zahtevajo posamezna opravila pri točenju različno porabo časa. To se še v večjem obsegu pokaže pri velikih čebelarstvih. Prav zaradi tega je izredno pomembno, da čebelar, ko si nabavlja opremo ali t.i. linijo za točenje medu, ugotovi, kako veliko točilo bo potreboval glede na hitrost odpiranja medenih satov. Ker je za srednje velika čebelarstva priporočljivo, da uporabljajo za odkrivanje satja električni nož, morajo imeti pri tridesetih satih vsaj štirisatno točilo na ročni pogon. Čebelarstvo s sto panji pa mora imeti osemSATno samoobračalno točilo na električni pogon ali osemSATno električno točilo s štirimi kasetami. Za srednja čebelarstva z okoli petdeset panji pa je primerno štirisatno točilo na električni pogon ali osemSATno samoobračalno točilo na ročni pogon.

Med opremo za točenje medu je poleg električnega noža, ki sem ga že omenil, potrebno tudi primerno korito za medene pokrovce, ki mora biti plastično ali iz nerjaveče pločevine z mrežo za izcejanje pokrovcev in z odtočno pipo za odcepani med. Korito pa mora biti dovolj veliko, da lahko sprejme vse pokrovce od enkratnega točenja. Prav izbira teh korit je pri nas precej slaba. Iztočeni med moramo takoj precediti skozi primerno gosto sito, ki ga namestimo na posodo za shranjevanje medu ali v posodo z odtočno pipo, od koder med po čiščenju točimo v kozarce. Iznajdljivi, kot so, so nekateri čebelarji pri trdili pipe na večje sode ali mlečne kante ali pa uporabljajo za to kar točila, ki jim odstranijo koš za točenje. V zahodnih državah uporabljajo posebne visoke posode iz nerja-

Topilniki za med morajo imeti termostat za regulacijo toplote.

veče pločevine, da se med hitreje čisti. Seveda teh posod ne potrebujejo čebelarji, ki oddajo med v sodih delovnim organizacijam. Čebelarji s šestdeset do sto panji potrebujejo tudi prevozno sredstvo za čebele, če čebelarijo na med. Za to pa je pri tistih, ki čebelarijo z AŽ panji, najbolj primeren kamion, ki je predelan v prevozni čebelnjak. Brez prevoznega čebelnjaka ne bi smel biti noben čebelar, ki ima več kot šestdeset panjev, ker so prevozi osnova za večji pridelek medu in najhitrejši način, da povečamo nacionalni pridelek medu. Srednji čebelarji imajo lahko kot dodatno opremo tudi ročno stiskalnico za satnice iz aluminija, bakra ali teflona, če jih izdelujejo iz lastnega voska, ki ga poprej zaradi varnosti razkužijo. Večja čebelarstva, ki imajo več kot sto panjev ali celo do tisoč, kolikor jih bo kmalu imel naš največji čebelar Janko Pislak iz

Apač, pa potrebuje že zelo avtomatizirane in mehanizirane linije glede na specializacijo njihovega čebelarstva.

Oprema večjih čebelarjev je delno odvisna tudi od panjskega sistema, v katerem čebelarijo, to je od listovnih ali nakladnih panjev.

V liniji za točenje mora biti stroj za odkrivanje satja z vibracijskim nožem ali z vrtečimi se valji, kakršnega je prvič razstavil Medex na letošnji razstavi. Upamo, da bo kmalu tudi v prodaji. Potrebno je tudi veliko korito ali velik sod z mrežo za odcejanje pokrovcev, ki pa po mojem mnenju ni tako primeren kakor korito, ker nima primerne delovne višine in tudi pokrovci so težko dostopni. Pri večjih količinah medu potrebujemo tudi večjo posodo, večpreklatno s cedili in izdelano iz nerjaveče pločevine. Točilo mora biti dovolj veliko, pri nizkih satih radialno, pri AŽ satih pa morata biti dve osemSATni samobračalni točila, ki omogočata nemo-teno in izmenično polnjenje točil. Morata pa biti na električni pogon in delovati morata avtomatsko po programu. Večja čebelarstva v Evropi pred točenjem predvsem redkih nektarnih vrst medu zorijo in grejejo sate z nepokritim medom v zorilnih komorah na 42° C toliko časa, da vlaga v medu pade do 18 %. S tem dosežejo, da je med uvrščen v najboljšo kvaliteto. Gozdne in druge gostejše vrste medu pa segrevajo pred točenjem zaradi lažjega in boljšega točenja.

Zaradi zamudnega precejanja medu potrebujejo večja čebelarstva tudi črpalke za med in posode za zorenje in čiščenje medu. Za izdelavo satnic uporabljajo ročne valjčne strojčke za satnice, za predelavo voska pa avtomatske kotle in preše za kuhanje in stiskanje voska. Seveda brez prevoznih sredstev, to je kamionov, takšno veliko čebelarstvo ne more

rentabilno čebelariti na med; število le-teh pa je seveda odvisno od števila panjev. Pri nas so se pri večjih čebelarstvih z AŽ panji dobro izkazali vlačilci.

Specializirana večja čebelarstva, pridobivajo matični mleček in cvetni prah, nujno potrebujejo črpalke za matični mleček in sušilnik za cvetni prah. Omenil sem le najvažnejše stroje, saj ima vsako čebelarstvo tudi kakšen mizarski stroj, posebno pa večja, saj so čebelarji znani kot ne-utrudni inovatorji.

Omenil bi tudi nekaj novosti, ki so se v zadnjem letu ali dveh letih pojavili na našem pa tudi na tujem tržišču pri opremi za čebelarstva. Pri nas je v zadnjem času opaziti napredek v ponudbi delovne organizacije Hp Medex, saj so pri izdelavi točil prešli s pocinkane pločevine na aluminij. Izboljšali so tudi celotno konstrukcijo točila in koša, izboljšali so tek in pogon točila. Vendar bi bilo dobro, da bi bila izbira različnih izvedb točil še večja. Novost je tudi stroj za odkrivanje satja, ki je pritrjen na sod in deluje na električni pogon. Sat AŽ odkrije v treh sekundah; pri tem pa so rotorji dobro zaščiteni in sat se vstavi v posebno ležišče.

Izboljšali so tudi kadilnik in mu dodali poseben nastavek za dimljenje proti varozi. Nastavek se lahko odstrani in tako dobimo klasični kadilnik. Zelo so pazili tudi pri izbiri usnja za meh kadilnika. Pri izdelavi nakladnih panjev so prešli na izdelavo ravnega cina, ki je boljši in trajnejši na vlagi in soncu. Izdelali so tudi nova sita za med, ki se vstavijo na posode za med.

V tujini so znane evropske firme, izdelovalke čebelarske opreme, začele izdelovati točila s teflonskimi zobniki v pogonskem delu točila.

Zaradi tega je tek točila hitrejši, lažji in ni potrebno nikakršno mazanje. Pri izdelavi panjev so pričeli po-

nujati panje iz aluminija, ki jih priporočajo za zelo hladne kraje; izolirani so s stiroporom. V mediščih panjev uporabljajo plastične satnike s plastičnimi satnicami, ki so obrizgane z voskom, da jih čebele hitreje potegnajo. Trdijo, da so takšni medišč-

ni sati trajni in zmanjšajo delo čebelarju, ker odpade predelava voska, žičenje in vtiranje satnic. Seveda je to primerno samo za nakladne panje; za AŽ panj pa to ne pride v poštev, ker sate prevešamo iz plodišča v medišče.

NEKAJ UTRINKOV IZ »ZLATNE KNJIGE PČELARSTVA«

inž. MARJAN DEBELAK

»Zlatna knjiga pčelarstva« je najnovejše delo dveh znanih hrvaških čebelarjev, Belčiča in Sulimanovića. Izšla je pri Matici Hrvatski konec lanskega leta na 320 straneh s številnimi ilustracijami, tudi v barvah.

Tako kot vsi dosedanja spisi čebelarja Belčiča je tudi ta zelo zanimivo in poučno branje, čeprav je bralcu, ki pozna njegova prejšnja dela, večina vsebine že znana.

Še ni tako dolgo, ko je naše glasilo objavilo njegove spomine v petih nadaljevanjih z naslovom »S čebelami skozi življenje«. Leta 1973 je izšla njegova knjiga »Moj način pčelarenja« in leta 1978 »Od početka do naprednog pčelara«. Belčičev prispevek, ki ga je vsaj za tričetrt knjige, zlahka izluščimo iz nje kljub temu, da v knjigi nikjer ne piše, kaj je napisal ta ali oni avtor.

Ime »Zlatna knjiga pčelarstva« nas spomni na našo slovensko »zlat« knjigo izpred četrtega stoletja. To je »Sodobno čebelarstvo«, ki je prava zakladnica znanja o čebeli in čebelarstvu, veliki učbenik, ki mu še po 25 letih manjka za sodobno rabo samo malo dopolnil novejšega znanja in izkušenj.

Pa se vrnimo k najnovejši knjigi hrvaških čebelarjev. Ta knjiga je bolj priročnik kot učbenik, torej bolj za potrebno vsakodnevno prakso pri čebelarjenju kot pa neizčrpen vir

znanja o vseh čebelarskih vprašanjih. Pisatelj poučuje in vodi bralca skozi njegov svet čebel in bogatih čebelarskih izkušenj. Morda je prav zato branje njegovih del tako privlačno, ker ni prav nič suhoparno znanstvenega. Prav zato radi spregledamo tudi kakšno nenavadno razlago čebelarskih »resnic«, do katerih bi bili morda ob branju kakega znanstvenega učbenika bolj kritični.

Moj namen ni podajati celovitejše ocene nove knjige, temveč nanjo le opozoriti in ob tem spregovoriti z našimi čebelarji o nekaterih vprašanjih, ki jih najdemo zapisane v njej.

O TROTIH

V knjigi beremo zanimivo trditev, da se čebele »počutijo ob navzočnosti trotoev zadovoljne in srečne, čeprav jim ne moremo pripisovati človeških občutkov. Svoje zadovoljstvo in srečo kažejo na poseben način: z neprimer- no bolj marljivim delom«. Dalje piše pisec, da troti »že samo s svojo navzočnostjo na zaleženih satih grejejo zalego in tako tega dela ni treba opravljati čebelam delavkam, ki zato lahko postanejo nabiralke. Kolikor več je trotoev v panju, toliko več čebel gre nabirat med in večji so pridelki medu«. Poleg tega pripisuje pisec trotom tudi to, da »celo prevzemajo nektar od čebel nabiralk in ga raznašajo po celicah satovja«...

Misli o trotih, ki jih beremo v knjigi, so zanimive in se navezujejo na več ali manj podobna razmišljanja nekaterih drugih čebelarjev v preteklosti in sedanjosti. Vendar trdnih dokazov za te trditve doslej še nismo zasledili niti v knjigah niti v naši čebelarški praksi. Sprašujemo se: »Ali so čebele 'srečne', 'zadovoljne' in 'delovne' samo tedaj, ko imajo v panju trote?« Kaj pa, 'srečni' in delovni polet čebel v zgornji pomladi, ko troti še niso zaleženi in jih ni v panju? Kaj je z 'zadovoljstvom' in veliko delavnostjo čebel na poletnih in jesenskih pašah, ko spet ni v panjih troto in trotovske zalege?

Mislim, da je to vprašanje bolj zamotano in da igrajo troti svoje 'vloge', ki jih čebelarji še nismo razkrili. Se mnogo je pri čebelah neodkritega, kar daje čebelarjenju poseben mik. Ko bo nekoč vse jasno in znano, bo čebelarjenje mnogo izgubilo...

Mar ni tudi nekoliko prenagljena trditev, da bi troti kaj bistveno vplivali na bero medu s tem, da sredi toplih (!) pašnih dni grejejo zalego? Ali ne vidimo ob pregledih, da se troti zadržujejo pretežno na robu gnezda, na krovnih, nezaleženih satih? Ali ne odpiramo v tem času žrela panjev na stežaj tudi zato, da bi čebelarjem olajšali hlajenje in zračenje panja? Čemu torej koristi v tem času dodatno gretje gnezda s pomočjo troto?

O PANJU

Čebelar Belčič, in ne samo on, je trdno prepričan, da je bera medu odvisna od paše, moči čebelje družine, spretnosti čebelarja in od panja. Zavzema se za take panje, ki imajo možnost »neomejenega« širjenja prostornine. No, kako je z »neomejenostjo«, hitro pojasni. Pomeni namreč le zadostno veliko prostornino, ki naj dose-

ga prostornino 3—4 LR naklad. Takole piše:

»Čebelarji na Hrvaškem, v Sloveniji in drugih republikah, kjer prevajajo čebele, imajo v glavnem 10-satne AŽ panje. Zaradi premajhne prostornine se na dobrih pašah prostovoljno odrekujejo medu. To lahko razumemo le tako, da je panj drag inventar, ki ga ni kar tako zavreči.

Poleg tega lahko sposoben čebelar tudi s prostorninsko omejenim listovnim panjem dosega večje pridelke, če ta panj na kakršenkoli način razširi...

Potem, ko Belčič razloži, kako se po njegovem mnenju da širiti prostornino AŽ panjem — z obežanjem dodatnih satov in prostor za vratci, z odpiranjem stropa panja in nastavljanjem posebnega nastavka — pravi: »Pametni čebelarji bodo sprejeli te predloge. Zavrgli jih bodo tisti, ki se zadovolje z manjšimi pridelki, ki jih daje AŽ panj (nezvečani, op. D. M.), toda zagotovo jih bodo sprejele nove generacije izobraženih čebelarjev, ki prihajajo«...

Nato pa nadaljuje:

»Po drugi svetovni vojni, ko se je mnogo čebelarjev odločilo, da prevajajo na močne paše v Liko, v Dalmacijo, na otoke in v Bosno, se je neustavljivo širil v naše kraje (na Hrvaško, op. D. M.) AŽ panj, ki je bil vedno pripravljen na prevoz in skladanje na najhen prostor«...

Dolgo je tudi Belčiča »obsedala« misel o prevoznem čebelnjaku. Razmišljal je, katere panje bi vgradil vanj.

»Vse kombinacije z nakladnimi panji in položkami sem moral zavreči, ker bi jih tako malo spravil v prevozni čebelnjak, da se mi ga ne bi splačalo graditi. Ostanjejo panji, ki se odpirajo zadaj in s katerimi najbolj ekonomično izkoriščamo prostor prevoznega čebelnjaka. To so listovni panji.

S stardardnim AŽ panjem ne bi mogel biti zadovoljen zaradi premajhne prostornine. Prepričan sem, da ne zadovoljuje tudi drugih čebelarjev, — piše Belčić in pridaja informacijo, da je ob vsem tem na Hrvaškem zastopan AŽ panj s 75 %.

Rešitev problema je Belčić našel v povečanem AŽ panju po varianti čebelarja Loca. Temu panju pa je Belčić dodal še en sat več v premično kaseto, ki jo dodaja po potrebi namesto plodiščnega okenca do vrat.

Ta povečani AŽ panj ima 2×12 satov notranje mere 40×30 cm (kot pri položkah, s katerimi tudi čebelarji). Dodaja kaseto za omejevanje zaleganja s štirimi sati iste mere. Skupno ima njegov panj torej 28 satov ali 336 dm^2 satja (ali 672 dm^2 satnih površin). Že v svojih spominih, ki jih je objavil v našem glasilu, pravi Belčić, da je to panj, ki ga je popolnoma zadovoljil.

Tudi v »Zlati knjigi« piše o njem zelo pohvalno: »To je enkratni panj za dvomatično čebelarjenje in omejevanje zaleganja, ker je v njem na enem mestu vse potrebno za tako čebelarjenje« ...

Ob koncu zapisa o panjih pravi:

»Listovni panj je najdražji panj, vendar je edino ta primeren za prevozne čebelnjake. Zato listovni panj, hočeš-nočeš, prihaja v poštev pred vsemi drugimi panji za intenzivno izkoriščanje čebeljih paš«.

Velikega čebelarskega mojstra Belčića lahko glede AŽ panja samo malo dopolnimo, s tem, česar takrat, ko je pisal to knjigo, še ni vedel: Tudi AŽ

panj z zaklado dosega prostornino, ki je čisto blizu njegove idealne prostornine!

Povečani AŽ panj Belčićeve izvedbe s kaseto ima 672 dm^2 satnih površin, 10-satni standardni AŽ panj z zaklado pa ima 575 dm^2 satnih površin, kar je samo 14,5 % manj.

Pri tem pa ima čebelar, ko ostane pri standardnih AŽ panjih, veliko prednosti:

1. Panjev ni treba zavreči kot »drag inventar« (Spomnimo se, da je tega »inventarja« med gospodarskimi panji več kot 90 % v Sloveniji in 75 % na Hrvaškem ...),

2. V skladovnicah stalnih in premičnih čebelnjakov zavzema manj prostora kot povečani AŽ panj;

3. Družine lahko ugodneje prezimujejo in se razvijajo v obeh etažah AŽ panja na dvojni višini satov;

4. Tisti čebelarji, ki še vedno ne verjamejo v pomen močnih družin in velike prostornine, lahko ostanejo pri AŽ panju brez vseh dodatkov (tako kot doslej). Tako imamo ohranjeno enotnost sistema.

S tem sem izčrpal vprašanja, ki so se mi najbolj zastavljala ob branju »Zlatne knjige pčelarstva«. Vsa druga bogata vsebina knjige pa čaka bralca, da jo sam razišče in ob branju širi in utrjuje svoje znanje — ter razmišlja.

Cena knjige je 1200 din in bo verjetno kmalu tudi v naših knjigarnah; lahko pa jo naročite tudi na naslov Savez pčelara Hrvatske, 8. maja 26/III 41000 Zagreb.

OBVESTILO

Vse čebelarske organizacije prosimo, da nam do konca februarja 1983 pošljejo točne naslove, na katere bomo za njih pošiljali vso pošto. Javite nam tudi ime in naslove vaših delegatov za občni zbor ZČDS.

ZČDS

NIJAZ ABADIĆ, NOVINAR IN PUBLICIST SPET MED NAMI

STANE SAJEVEC

Ta izkušeni kmetijski in čebelarški novinar in publicist je spet med nami s svojim novim delom »PČELE I ZDRAVLJE«. Knjigo je izdala založba »NOLIT«, Terazije 27/II Beograd, leta 1982; delo ima format 280 x 205 mm, 290 strani, 40 barvnih in okoli 200 črnobelih slik. Stane 1.300,00 din. Naročiti jo je moč pri vsaki knjigarni. Knjiga je bogato grafično opremljena, vezana pa v umetno usnje in tiskana v latinici.

Nijaz Abadžić je postal najbolj znan leta 1976 kot avtor serije »Krilati farmacevti«, ki jo je predvajala TV Sarajevo. Videli smo jo že dvakrat na naših TV ekranih po vsej Jugoslaviji in je bila prevedena v 6 tujih jezikov z velikim zaledjem gledalstva in poslušalstva. Zapišemo lahko, da je del tega gradiva tudi v tej monografiji o čebeljih pridelkih kot hrani in zdravlilu naslednjih poglavjih: doba pilul, čebelni panj izvor zdravja, apiterapija, biološko ravnotežje, prijatelji prebave, gorivo za mišice, tretje življenjsko obdobje, sladka terapija, medna kozmetika, najbolj naravna hrana, iskra življenja, stimulator organizma, zagonetna smola, zdravilo iz žela, nezamenljiva surovina in medicinsko čebelarstvo. Ob tem poglavju se je avtor močno razpisal o portoroškem simpoziju o apiterapiji, žal pa je prezrl referat primarija dr. Emane Pertla iz Maribora kot medico-historika, ki je posredoval dognanja o api-toksino-terapiji zoper reumatične bolezni dr. Filipa Terča iz Maribora v letih 1878 do 1915. To je povsem naše in pomeni za nas to, kar za vedo in prak-

so v čebelarjenju pri nas pomeni Anton Janša med Slovenci in Jugoslavlani. Naslednja poglavja so še: čebele in narava, čebele in človek ter povzetek v angleščini, nemščini, ruščini in francoščini.

Zapišimo še, da je Nijaz Abadžić leta 1967 izdal knjigo »Tajne pčelinjeg meda«. To mu je toliko lažje uspelo, ker je tudi absolvent bivše poklicne čebelarške šole v Novem Vinodolskem. Kasneje je študiral še slavistiko in tuje jezike ter bil urednik kmetijske oddaje »Zelena panorama« TV Sarajevo. Tako je bil poklicno tam, kjer je tekla beseda o čebelah in čebelarstvu.

Nijaz Abadžić sam poroča, da je v zadnjih 20 letih svojega novinarskega delovanja prepotoval 19 držav, bil na 12 čebelarskih kongresih in simpozijih Apimondije, za pripravo tega dela pa je temeljito predelal več kot 400 znanstvenih tekstov o čebeljih pridelkih in njihovi zdravilni vrednosti. Prebral je več kot 100 knjig, intervjuval nad 50 akademikov in znanstvenikov.

Slovenskim čebelarjem pa je naslov »Čebele in zdravje« že tudi znan od leta 1974 dalje, ko je založba »Obzorja« v Mariboru dala prevesti in založila podobno delo avtorja Edmunda Herolda »Heilwerte aus dem Bienenvolk«, ki ga je izdala Eherenwirth Verlag v Münchnu 1970.

Slovenski čebelarji smo lahko zadovoljni, da smo dobili ti dve deli, ki zajemata iz zahodnih in vzhodnih strokovnih virov.

ODPRTJE DOMA ČEBELARJEV V ŽIREH

JANKO JURCA

Dne 4. julija 1982 smo čebelarji ČD Žiri praznovali 75-letnico svojega uspešnega dela. Ob tem pomembnem in visokem jubileju smo odprli Dom čebelarjev in izročili svojemu name-nu šolski čebelnjak. Prireditve je poživil kulturni spored, ki so ga iz-vedle kulturne skupine domačega kraja, za okras pa so poskrbele na-rodne noše iz Škofje Loke.

Pozdravni govor je imel tov. Vinko Krajnik, predsednik MZČD Škofja Loka. V svojem govoru je opisal po-men in koristnost čebelarstva. Pred-sednik ČD Žiri je na kratko obraz-ložil razvoj in delo družine. Zastop-nik KGZ »SORA« Žiri, ki je bila po-krovitelj te prireditve, je imel kratek

nagovor, nakar so podelili priznanja in večje število odlikovanj Antona Janše II. in III. stopnje najzaslužnej-čim članom čebelarških družin MZČD Škofja Loka. Odlikovanja II. stopnje je podelil tov. Krajnik, priznanja in odlikovanja III. stopnje pa predsed-nik ČD Žiri.

Zbralo se je presenetljivo mnogo ljubiteljev čebelarstva. Bili so zastop-niki ČD z območja Škofje Loke ter predstavniki in zastopniki ČD iz so-sednjih občin. Veliko obiskovalcev nas je počastilo s svojim prihodom, s katerim so nam dali priznanje, da naše delo in trud nista bila zaman.

Dom čebelarjev smo pričeli graditi leta 1978. Na seji leta 1977 smo spre-

Otvoritev doma je bila zelo svečana

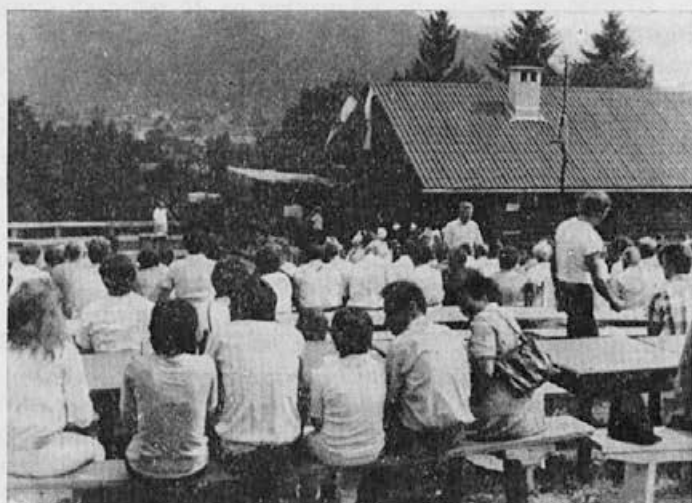
Dom Žirovskih
čebelarjev

jeli sklep, da bomo na osnovni šoli »Padlih prvoborcev« v Žireh ustanovili čebelarški krožek ter zgradili primeren čebelnjak. Prav ustanovitve krožka nam je v največji meri dala pobudo za gradnjo našega Doma, v katerem naj bi mladi dobili svoj prostor, kjer bi jih izkušeni čebelarji vzgajali v dobre čebelarje in ljubitelje naših muh.

Na seji so izvolili 3-člansko komisijo in sicer: Dušana Podobnika, Cirila Lahajnarja in Janka Jurco. Tem so v prvi vrsti naložili izvedbo administrativnih del. Pričelo se je s pripra-

vami za pridobitev dokumentacije, zemljišča in gradbenega materiala. Na seji maja 1978. leta pa smo izvolili še 3-članski odbor za gradbena dela, in sicer: Franceta Oblaka, Antona Čeferina in Albina Tavčarja. Na parceli, ki nam jo je dodelila KGZ »Sora« Žiri, smo skopali temelje in navozili večjo količino gramoz, kamena in lesa. Potem se je pa zataknilo! Podjetje Elektro Ljubljana je v bližini naše parcele dobilo lokacijo za gradnjo elektro-trafo postaje in nam je prepovedalo gradnjo, kar nam jo je zavleklo in podražilo.

Udeležba na otvoritvi je bila velika, kar se lepo vidi na tej sliki

Takoj smo naslovili prošnjo na kmetijsko-zemljiško skupnost občine Škofja Loka, ki nam je v kratkem času dodelila novo lokacijo, in sicer zemljišče v Rakulku, malo nad naseljem Žirov, na lepem sončnem kraju, kjer danes že stoji naš Dom — ponos žirovskih čebelarjev. Prej je bilo treba pa krepko zavihati rokave in pljuniti v dlani. Sprejeli smo namreč sklep, da je vsak član ČD dolžan napraviti najmanj 35 udarniških ur pri gradnji doma. Prav kmalu se je pokazalo, da to še daleč ne bo dovolj. Nekateri člani so imeli že več kot 400 udarniških ur, a Dom je terjal, in bo še, od nas ure in ure dela, dokler ne bo vse urejeno. Uredili bomo tudi okolico in posadili 88 dreves v spomin na Tita. Mladi člani čebelarskega krožka so naredili že nad 50 udarniških ur, za kar jim gre vsa pohvala.

Našo akcijo so podprli delovni ljudje kraja, podjetja, kmetje in občinski organi z denarjem in materialom, ker sami bi take gradnje ne zmogli. Pomagal nam je tudi ME-

DEX, MZČD in ZČDS, za kar se tukaj vsem iskreno zahvalujemo.

Pred odprtjem Doma, ko nas je čas priganjal, so nam pri ureditvi pomagali okoliški sosede, ki niti niso čebelarji, za kar jim gre tudi zahvala.

Ker so v naši ČD zastopane skoro vse obrti, od mizarjev, zidarjev do elektricarjev, smo uporabili njihovo strokovnost in jih vključili v delo. Prav vsi so se izkazali po svojih najboljših močeh. Kadar je bila sila največja, so priskočili na pomoč tudi družinski člani, tako da je odprtje Doma in zabava, ki mu je sledila, potekala v zadovoljstvo članov in vseh, ki so se prireditvi udeležili. Saj vemo, kako koristne so naše čebele in koliko zdravja nam dan za dnem neutrudno prinašajo.

Iz majhnih načrtov je nastal lep Dom, a preden bo vse nared, bo treba še dela in materiala, za kar se bomo obrnili na naše ljudi in upamo, da nam bodo tako kot doslej priskočili na pomoč

OGLASI

KUPIM 40 naseljenih AŽ panjev na 10 satov ali Grajševih panjev. Samardič dr. Savo, Cankarjeva 1, SEŽANA, tel. 067 37 641.

PRODAM 50 dražilnikov in dva aparata za pridobivanje čebeljega strupa. Cena po dogovoru. Informacije na tel. 061 210 992.

PRODAM sedem čebeljih družin na devetih satih. Rode Ludvik, Triglavška 23, Radomlje ali na tel. 722 562.

PRODAM prazne LR panje na 10 satov. Znidarič Franc, Videm 40, Dol pri Ljubljani.

PRODAM 15 čebeljih družin na satju in točilo iz nerjaveče pločevine na štiri sate. Čebele so na stojišču v bližini Dolenjskih toplic. Ponudbe pošljite na naslov Pogačnik, Zvirče 30, Tržič.

OBVESTILO

Vsa čebelarska društva obveščamo, da je telefonska številka predstavnika švicarske firme CIBA GEYGI za Jugoslavijo tov. Pavla DEUA555 859 (061) in ne kakor je bilo objavljeno v prejšnji številki.

KAKO PA SE USPOSABLJAJO DRUGOD

M. MENCEJ

V tej naši rubriki le malokrat seznanjamo naše krožkarje s tem, kako je zunaj Slovenije poskrbljeno za mladino, kar zadeva usposabljanje mladih čebelarjev, ki naj bi spodbujalo in bogatilo našo dosedanje dejavnost. Zato naj danes predočimo našim bralcem tovrstna prizadevanja v deželi, ki je sicer nekaj tisoč kilometrov oddaljena od naše meje, je pa po svojem geofizičnem sestavu in podnebnih razmerah na moč podobna Slovenji in kar je za nas najzanimivejše, tam je močno razvito čebelarstvo in v tej deželi je doma čebelja pasma, ki je po svojih lastnostih zelo podobna naši kranjski sivki.

Slovenija, posebno pa še Ljubljana, goji že dolga leta tesno prijateljsko sodelovanje z mestom Tbilisi, to je glavnim mestom Gruzije, sovjetske socialistične republike, ki leži na Zakavkazu. Ta suverena in enakovpravna socialistična republika leži na meji med Evropo in Azijo in je od leta 1922 v sestavu sovjetskih socialističnih republik. Res je, da je triinpolkrat večja kot Slovenija, spominja pa v mnogoterih podobnostih na Slovenijo. Ponaša se s svojo zelo bogato kulturno preteklostjo in z borbo za svoj narodni obstoj, ki ji je danes zagotovljen v sklopu SSSR.

Kakor pri nas, so tudi tam razpognjeni različni zemljepisni in podnebni pasovi. Tako se tudi tam, kakor pri nas, v majskih in junijskih dneh lahko zjutraj smučaš na pobočjih planinskih vrhov, ki so visoki prek 5000 m (Kazbek, Elbrus), popoldne se pa že koplješ v topli morški vodi v Črnem morju. Temu ust-

rezno je tudi rastlinstvo podobno našemu planinskemu, v vznožju kraškemu, v dolinah pa so že vinogradi in je čisto naravno, da je tam razširjeno tudi čebelarstvo. Vendar pa to za nas ni bistveno. Zanima nas, kako skrbijo za čebelarski podmladek.

Poleg velikih čebelarskih obratov, čebelarstev pri kmetijskih kolhozih in sovhozih, je zelo razširjeno ljubiteljsko čebelarstvo z večjim ali manjšim številom čebelarskih družin. Ti čebelarji so organizirani v čebelarskih društvih, medtem ko se mladi čebelarski kadri usposabljaajo za čebelarjenje v velikih kolhonih in sovhoznih nje v velikih kolhozih in sovhoznih čebelarskih obratih. V srednjih in višjih šolah pa skrbijo za bodoče ljubitelje čebel čebelarska društva. Z njihovim prizadevanjem se je razvilo med mladino pravo čebelarsko gibanje, in to do take stopnje, da so poleg mladih botanikov, rejcev malih živali itd. v vsaki vaški in mestni šoli tudi čebelarski krožki, ki jih s pomočjo učitelev botanike vodijo čebelarska društva. Krožkarji so vključeni v čebelarska društva in so navzoči tudi pri njihovih predavanjih.

Kakor pri nas tudi tam ni šlo začetno delo brez težav. Najtežje je bilo za mentorje, ker učitelji-biologi niso imeli potrebnega znanja o čebelah, še manj pa o čebelarjenju. Zato se je republiško čebelarsko društvo najprej dogovorilo z ustreznimi oddelki republiškega ministrstva za prosveto, centralnim komitejem mladinske organizacije Komso-mol in so združeni najprej organizirali tečaje za inštruktorje. Ko je pr-

vih 36 inštruktorjev opravilo izpite, je delo steklo. V šolah so krožki naglo rasli. V šole so hodili tudi starši in prosili, da naj bi tudi njihovega sina ali hčerko vpisali v krožek, ker bi se tudi sami radi bavili s čebelarstvom z njihovo pomočjo.

V krožkih načrtno preučujejo z vsemi potrebnimi učnimi pripomočki in ponazorili življenje čebel in čebelarjenje, praktično znanje pa pridobivajo na čebeljih stojiščih pri šoli. Tam čebelarijo namreč z nakladnimi panji. Poleg tega se seznanjajo z medovitim rastlinstvom, s prevažanjem čebel na pašo, sestavljajo herbarije, sodelujejo pri razmnoževanju medovitega rastlinja in podobno.

Republiško ministrstvo za prosveto pa je obvezalo vse šole, da organizirajo ob njih stojišča, na katerih naj krožkarji praktično delujejo in se usposablja za samostojno čebelarjenje. Danes imajo nekatere šole na

lastnih čebelarskih stojiščih že tudi do 40 čebeljih družin, v glavnem pa do 10 panjev. Začetnikom pa poklanjajo čebelne družine čebelarska društva, čebelarski obrati pri kolhozih in sovhozih in posamezni čebelarji. V šolah pa imajo krožkarji svoj čebelarski stenski časopis, v katerem objavljajo tudi tiskane prispevke. Vse to pa polepšajo s fotografijami in risbami. Poleg tega imajo člani krožka predavanja tudi o zapletenih temah s področja čebeljega življenja, o zdravstvu, čebeljih pridelkih in njihovi uporabi itn.

Kakor vidimo, so v ugodnejšem položaju kot naši krožkarji. Škoda, da so tako daleč, sicer bi jim napovedali tekmovanje, ker tudi naši niso od muh.

Podatki so vzeti iz revij
Pčelovodstvo in Sputnik

»PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD«

Jovana Raiča 5, 11000 Beograd
Tel. (011) 402-287, 403-765 in 696-919
telex 12545 Yu Pekom

VAM PONUJA BIOSTIMULATIVNO SREDSTVO ZA ČEBELE

FORSSAPIN

Forssapin vsebuje celo vrsto koristnih sestavin, mikro- in makroelemente ter vitamine, ki omogočajo, da matica zaleže več zalege.

Poizkusi, ki so jih opravili v ZDA, so pokazali, da se je zalega povečala tudi do 84,5 %.

Forssapin pospešuje spomladanski razvoj čebeljih družin in omogoča boljše prezimovanje. To biostimulativno sredstvo lahko dodajamo čebeljim družinam s hrano tudi v brespašnih obdobjih.

Samo z močnimi družinami boste v sezoni pridelali več medu in drugih čebeljih pridelkov.

Po naročilu pošljemo FORSSAPIN tudi po pošti.

ČEBELARJI POZOR

Vse čebelarje obveščamo, da bomo v Zagrebu v hotelu Interkontinental — Zagreb organizirali 5. in 6. marca 1983. leta tečaj za čebelarje; imenoval se bo Čebelarska šola 1983.

Teme predavanj bodo naslednje:

1. Ekonomika čebelarjenja
2. Panj — sistem »naredi sam«
3. Medovito rastlinstvo
4. Bolezni čebel
5. Koledar čebelarjevih opravil
6. Tehnologija čebelarjenja na med
7. Tehnologija čebelarjenja na cvetni prah in propolis
8. Čebelji pridelki v prehrani
9. Čebelji pridelki v kozmetiki

Predavanja bodo spremljali z diapozitivi, prikazali pa bodo tudi dva filma s področja čebelarstva.

Kotizacija za udeležence tečaja je 950 din. Poleg predavanj bodo vsi, ki bodo plačali navedeno vsoto, dobili kosilo, zbornik predavanj, diplomu; lahko bodo kupili tudi čebelarsko literaturo in dobili informacije o možnosti nakupa čebelarske opreme, repromateriala in podobno.

Prosimo, da se prijavite najkasneje do 1. 2. 1983 zaradi omejenega števila prostih mest, kotizacijo pa morate plačati najkasneje do 1. marca 1983 na žiro račun 30102-678-37347, na naslov Prirodoslovno društvo »Ljekovita biljka« 41000 Zagreb, Socialističke revolucije 71. Natančne informacije lahko dobite tudi po telefonu številka 041 417 877 vsak delovnik od 8. do 12. ure in od 15. do 19. ure ter v soboto od 8. do 12. ure.

Organizatorja sta: Prirodoslovno društvo »Ljekovita biljka«, Zagreb Socialističke revolucije 71 in Pčelarski savez Hrvatske, Zagreb, 8. maja 26, tel. 041 272-383

Pokrovitelji so: Revija »SAM SVOJ MOJSTER«, Hotel »Intercontinental« — Zagreb, Mladost, Pr. št. 1, Ulica 30 Zagreb.

Pčelarski savez Hrvatske

VABILO

Medobčinska zveza čebelarskih družin Maribor, bo imela svojo letno delovno konferenco v nedeljo, 27. februarja 1983 s pričetkom ob 8.30 v dvorani Dravskih elektrarn v Mariboru, Vetrinjska ulica 2/II.

Vljudno vabljeni!

IO MZČD MB

PAVEL NOGRAŠEK

Zapustil nas je tiho, nepričakovano. Odšel je v gozd, ki ga je tako ljubil, pa se ni več vrnil. Bil je član ČD Kamnik-Domžale, borec Tomšičeve brigade, član lovskega društva Kamik. Že to pove, da je bil aktiven v mnogih organizacijah.

Rodil se je leta 1916 na Košihah pri Kamniku. Komaj 14 let mu je bilo, ko se je navdušil za čebelarstvo. Kupil si je nekaj kranjičev. Počasi je večal število čebeljih družin in postopoma prešel na čebelarjenje v AŽ panjih. Čebelarstvo je posvetil precejšen del svojega življenja in ob njih našel sprostitve in zadovoljstvo. Ko je postal upokojenec, se je pričel ukvarjati tudi s kmetijstvom, zelo rad pa je hodil tudi na lov. Uredil si je lep prijeten dom, v katerem je sedaj ostala samo žena.

Od Pavla smo se ločili 19. 8. 1982 z govorom predsednika čebelarke družine, ob zvokih lovskih rogov, polaganjem venca in s čebelarskim praporom. Tako smo se čebelarji od njega dostojno poslovili.

Tajnik ČD Kamnik-Domžale

STANKO MUROVEC

Umrli je 1. maja 1982, rodil pa se je v Podmelcu, dne 13. 8. 1906. Kot član ČD Nova Gorica je bil izredno navezan na domači kraj, in na tamkajšnje čebelarje. Ponosno je vodil naše občne zbornice, nas zblíževal, tako da smo bili med seboj povezani.

Bil je izkušen čebelar in njegova priporočila so bila vedno zanimiva. Bil nam je tudi mentor in radi smo prisluhnili njegovi odločni besedi. Z eno besedo — bili smo ponosni nanj.

Bil je izredno domisel in vedno je znal prodreti v bistvo problema in najti najboljšo rešitev. Pred vojno je močno občutil narodnostno zatiranje. Preziral in nenehno premeščanje sta ga kot mladega

učitelja še bolj utrdila v narodni zavesti. Vnjem se je nenehno upiral »tolminski duh« in mu dajal pogum v hudih preizkušnjah. Po vojni mu prirojena skromnost ni dovoljevala da bi upal na kakšna posebna priznanja, kljub temu da je opravljal odgovorne naloge, saj je bil med drugimi tudi župan občine Tolmin, šolski inšpektor v Novi Gorici, načelnik arhiva v Novi Gorici in po upokojitvi v. d. direktor pokrajinskega arhiva v Novi Gorici.

Pri čebelarskem društvu Nova Gorica in pri Zvezi ČD Nova Gorica je nastala praznina ob njegovi prerani smrti, saj je bil na vseh sejah prisoten, če je le utegnil. Prevzel pa je tudi vsako zaupano mu nalogo. Stanko, bil si nam ideal in tak nam boš še dolgo ostal v lepem spominu.

ČD Nova Gorica
Ivan Horvat

IVAN HUNSKI

V letu 1982 smo izgubili dobrega čebelarja Ivana Hunskega. Kruta usoda ga je iztrgala iz naših vrst v 71. letu starosti. Izhajal je iz rudarske družine. Rodil se je 12. 7. 1911 v Mustenbergu v Šleziji. V Rogaško Slatino je prišel leta 1931. Zaposlen je bil nekaj časa v gradbeništvu,

kasneje pa je delal na železnici, od koder je odšel v pokoj. Poleg trdega dela je vedno našel čas tudi za čebele. Pridno je čebelaril vse do konca. Mnogi mladi čebelarji so se od njega naučili čebelarjenja in marsikateremu čebelarju je znal svetovati. Za svoje požrtvovalno delo je bil odlikovan z odličjem Antona Janše.

Dragi Ivan! Z žalostjo smo se čebelarji poslovili od tebe. Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

Ženi in sorodnikom pokojnega Ivana, izrekamo iskreno sožalje.

Čebelarska družina
Rogaška Slatina

FRANC DOVEČAR

Dne 10. 9. 1982 smo se na pokopališču v Laškem za vedno poslovili od našega člana Franca Dovečarja s Strmca št. 7 pri Laškem.

Iz poslovnega govorila čebelarja in prijatelja L. O. ob izročanju prgišča njegovih zemeljskih ostankov materi

zemlji, posnemamo, da se je Franc Dovečar rodil 23. 9. 1918 v Ljubljani. Umrl je za težko, neozdravljivo boleznijo dne 7. 9. 1982; zanjo smo vedeli že pred dvema letoma, vendar nismo verjeli zdravniškim izvidom. Vedno bližje je prihajal usoden trenutek, ko bo moral tja, kamor bomo morali vsi.

Obiskovali ga nismo zadnje dni njegove bolezni, ker bi bila bolečina za nas, še bolj pa za njegovo ženo, prehuda. Imeli ga bomo v spominu takšnega, kakor je bil, ko je prihajal na Smohor in drugam med svoje čebele. Znal je prisluhniti čudovitim stvarstvu narave. Bil je mentor mladim, tajnik občinske čebelarke zveze in vseskozi delaven odbornik društva. Bil je pri čebelah v rosnem jutru, ko je sonce pregnalo noč, opoldne, ko se je sonce dvignilo v popoldansko dremačico, in zvečer, ko je čutil pri svojih čebelah mehko večera. To doživlja samo čebelar, ki živi z naravo in v naravi.

Zahvaljujemo se mu v imenu občinske čebelarke zveze in društva za vse, kar je dobrega storil mladini in naši organizaciji.

Čebelarstvo društvo Laško

JOŽE POGAČAR

Zahrbtna bolezen je dne 23. 2. 1982 iztrgala iz naših vrst prizadetega čebelarja, rednega naročnika Slovenskega čebelarja Jožeta Pogačarja.

Rodil se je pred 61 leti v Zg. Grušovljah pri Sempetru. S čebelarstvom se je ukvarjal

15 let; nekaj let pa je bil tudi član nadzornega odbora družine. Že v mladosti je vzljubil čebele in to ljubezen je ohranil vse do svoje prerane smrti.

Čeprav mu je njegovo delo pečarskega mojstra jemalo mnogo časa, ga je za svoje čebele imel še vedno dovolj. Vedno si je prizadeval za napredek in izboljšave.

Ljubezen do narave in marljivost čebel sta ga navdušila, da je postavil zgleden čebelnjak. Prosti čas je koristno porabil v naravi. Ražen z lovom se je ukvarjal še s čebelami. Kot član družine je rad sodeloval pri delu za zgraditev družinskega čebelnjaka, vse dokler mu tega ni onemogočila zahrbtna bolezen.

Za svoja dela in prizadevnost je prejel priznanje občinske čebelarke zveze Zalec.

Jožeta ni več med nami, spomin nanj pa bo ostal med čebelarji še dolgo, prav posebno še med njegovimi osebnimi prijatelji.

Čebelarstvo društvo
Sempeter v Sav. dolini

FRANJO KASESTNIK

V čebelarstvo družino Sempeter v Savinjski dolini je v dobrem letu trikrat posegla smrt.

V maju 1981 smo se poslovili od svojega člana Franja Kasestnika. Rodil se je 24. 3. 1917 v Dobriču nad Polzelo. Že v rani mladosti je zljubil naravo. Znanje

o čebelah je prevzel od očeta in ga z veseljem razdal drugim, zlasti mlajšim rodovom. Sredi obilnih načrtov in prizadevanj za lepšo prihodnost ga je zajela vojna. Odzval se je klicu domovine in šel braniti slovensko zemljo. Po vojni se je z vnetostjo lotil obnove čebelarstva v svojem rodnem kraju, pozneje, po preselitvi, pa v Sempetru v Savinjski dolini.

Bil je sopolisnik ustanovitve čebelarke družine Sempeter in čebelarkega krožka na osnovni šoli; bil mu je mentor vse do svoje smrti. Krožek je pod njegovim vodstvom dosegel lepa priznanja tako na občinskem kot na republiškem tekmovanju. V družini je opravljal tajniške posle dve desetletji, pozneje pa je bil v upravnem in nadzornem odboru. Vedno je bil pripravljen zastopati društvo na sejah Zveze ali v sosednjih čebelarskih družinah.

Bil je organizator akcije za ustanovitve občinske čebelarke zveze Žalec, ki so jo ustanovili leta 1969 in je bila prva takšna oblika občinskih čebelarskih organizacij v Sloveniji. Prizadeval si je za uresničitev želje članov, da bi postavili družinski čebeljak, ki bi služil tudi za pouk šolskega krožka.

Toda žal ga je premagala zahrbtna bolezen, da je omahnil sredi svojih načrtov in ni dočakal dograditve čebeljnaka. Za svoje nesebično delo je dobil poleg priznanj občinske čebelarke zveze Žalec še odlikovanje: red Antona Janše III. in II. stopnje.

Ta skromni opis njegovega dela naj mu bo v zahvalo in v spomin vsem, ki smo ga poznali.

Cebelarška družina
Šempeter v Sav. Dolini

JOŽE ČUČEK

Dne 18. 8. 1982 nas je presenetila žalostna vest, da je prenehalo biti srce čebelarju Jožetu Čučku, članu ČD Ivan Jurančič v Cerkvenjaku. Jože Čuček se je rodil 9. 2. 1905 v Župetincih pri Cerkvenjaku kot sin kmečkih staršev.

Že kot dečka, starega 13 let, so ga veselile čebelice. Zato si je nabavil nekaj dunajskih panjev, s katerimi je začel zelo marljivo delati.

Posebno rad je hodil k predavanjem, ki jih je takrat vodil izkušeni čebelar, potujoči čebelarski učitelj Ivan Jurančič.

Neka let kasneje je zaslovel AŽ panj, za katerega se je Čuček odločil in si jih začel sam izdelovati.

Po smrti staršev je podedoval zemljo v Župetincih in si ustanovil družino, ki je živela od kmečkega dela in marljivih čebelic.

Prav tako si je izdelal nov čebeljak s 40 AŽ panji. Čebeljak je bil za zgled čebelarjem daleč naokrog.

Prišel je čas, ko je zavihrala vojna. Tudi Čučku ni prizanesla. Saj je moral v nemško ujetništvo. Tam je bil leto in pol. Ves čas njegove odsotnosti je skrbel za družino in dom žena. Prav tako je morala skrbeti za ljubljene čebelice, ki so mu bile tako pri srcu. Po vrnitvi iz ujetništva je začel bolehati na pljučih in jetrih. Večkrat je bil zelo bolan ali čebelic nikoli ni zanemarlj.

Vrsto let je bil član ČD v Gornji Radgoni. Kadar je dobil vabilo za sestanek, nikoli ni zamudil. Bil je res vesten član in čebelar, kar dokazuje tudi to, da je dobil v Gornji Radgoni odlikovanje Antona Janše 2. stopnje.

Leta 1979 se je ustanovila ČD Ivan Jurančič v Cerkvenjaku. Takoj se je vključil in začel zelo marljivo delati z raznimi predavanji za začetnike in krožkarje. Leta 1981 ob razvitju čebelarskega prapora in 120-letnici rojstva potujočega čebelarskega učitelja Ivana Jurančiča je Čuček prejel odlikovanje Antona Janše 3. stopnje. Prejel ga je za vekstno in marljivo dolgoletno delo, saj je šestdeset let delal pri čebelicah.

K zadnjemu počitku ga je spremljalo veliko čebelarjev in znancev z društvenim praporom.

Dragi Jože! Vse, kar si storil za nas čebelarje, bo živelo med nami. Za tvoje neutrudno delo se ti zahvaljujemo. Naj ti bo lahka slovenska zemlja.

Vsem žalujočim pa ponovno naše iskreno sožalje!

ČD Ivan Jurančič Cerkvenjak
Rudi Druzovič

ANDREJ KOZINC

Dne 2. 6. 1981 nas je presunila žalostna novica, da se je smrtno ponesrečil pri opravljanju svojega dela Andrej Kozinc.

Rodil se je 22. 4. 1934 v Sevnici. Izučil se je za ključavničarja. Nazadnje je delal na GG obrat Zaga Sevnica kot vodja vzdrževanja. Andrej je živel z naravo, ker je čutil, da le od nje dobiva moč. Rastel je tako, da sta mu bila poštenje in marljivost nekaj samoumevnega, ker je to že bilo v njem. Ljubil je naravo in čebele; te so bile zanj največje veselje in bogastvo. Svojo ljubezen do čebel in svoje čebelarsko znanje je prenesel tudi na ženo in sina, ki bosta nadaljevala njegovo delo s čebelami.

Čeprav je bila njegova življenjska pot kratka, si je pridobil mnogo prijateljev, kar je pričel njegov prerani grob, ki je bil zasut s cvetjem in vencem.

Na njegovi zadnji poti smo se prijatelji tiho, z žalostjo v srcih poslovili od nam dragega Andreja ter mu zaželeli miren počitek v domači zemlji.

Za čebelarsko družino Sevnica
Viktor Kladnik

JURIJ KODRIČ

Vroč poletni dan je bil 14. julij lanskega leta in gozd je medil, da je bilo šum čebel slišati na daleč. Jurij Kodrič jih ta dan ni več slišal, zaspal je za večno.

Ceprav je že dalj časa bolehal, nas je ta žalostna vest globoko pretresla. Navajeni smo bili srečevati ga na njegovih sprehodih, prijaznega, vedrega, z malce hudomušnim nasmehom na licu. Skrbno je znal skriti svoje bolezenske in starostne težave pa tudi težave življenja, ki mu je bilo šele v zadnjih tridesetih letih nekoliko bolj prizanesljivo.

Luč sveta je zagledal na koncu devetnajstega stoletja, 22. aprila 1899. leta v kmečki družini v Črešnjevcu pri Slov. Bistrici. Zgrabila ga je prva svetovna vojna in ga premetavala čelo tja do Galicije. Kot uradnika finančne službe so ga v bivši Jugoslaviji premeščali po vsej državi. Šele po drugi vojni je našel za svojo družino mirnejše življenje v našem kraju. Takrat so pri nas še dišala cvetoča ajdova polja in, če verjamete ali ne, tu v dolini je bilo tudi gozda več. Takih pa, ki so si svoj vsakdan lepšali z nekoliko čebeljih družin, je bilo še precej.

V takem okolju in v taki spokojnosti je tudi Jurij Kodrič našel pot med čebelarje. Z veliko zavestjo se je vključil v organizacijo, prevzel odgovorna opravila kot tajnik, blagajnik, nadzornik in ostal društvu zvest do smrti.

Za njegovo požrtvovalnost mu je leta 1971. čebelarstvo društvo Radlje izročilo priznanje, pozneje pa je prejel odlikovanje: red Antona Janše III. stopnje; mi pa s temi iskrenimi besedami dodajamo drobec k spominu nanj.

Čebelarstva družina Radlje

PAVEL ROZMAN

V 65. letu njegove starosti je smrt nenadoma pobrala čebelarja Pavleta Rozmana. Nihče ni pričakoval, da bo tako iznenada prekinil delo še tako aktivnemu in vedno dobro razpoloženemu predsedniku naše družine.

V letu 1978, ko je bil ponovno izvoljen za predsednika dru-

žine, se je na njegovo pobudo začela akcija za zgraditev družinskega čebelnjaka. Uredil je vsa potrebno gradbeno dokumentacijo. Vključil se je v nabiralne akcije tako pri DO kakor pri občanih. Povsod je naletel na razumevanje, pomoč je dobil v denarju ali v materialu. V gradnjo je vložil veliko svojega fizičnega dela. Vse to je opravljal iz dobre volje, brez plačila, za splošno dobro drugih. S pomočjo drugih članov čebelarstva družine je bil čebelnjak v Martjakih dograjen v letu 1981 in pripravljen za odprtje za dan vstaje slovenskega naroda 22. julija.

Njegovo nesebično delo ni dajalo sadov samo pri ČD Sempeter, njegova aktivnost je bila občutna tudi v občinski čebelarški zvezi Zalec. Bil je član odbora od ustanovitve, zadnjih šest let pa predsednik nadzornega odbora. V letu 1974 je sodeloval pri ustanovitvi čebelarstva zadruge Zalec-Mirosan. Njegova zagnanost se je pokazala tudi pri zbiranju sredstev za nakup društvenega prapora občinske čebelarstva zveze Zalec.

Za svoje delo je prejel priznanja, zlato spominsko plaketo občinske zveze Zalec. Odlikovan je bil tudi z redom Antona Janše III. in II. stopnje za posebne zasluge za napredek slovenskega čebelarstva.

ČD Sempeter v Savinjski dolini

ANTON OBLAK

je dne 10. 10. 1982 nenadoma umrl za srčno kapjo in nas za vedno zapustil.

Rodil se je pred 77 leti na Zirovskem vrhu na majhni kmetiji, kjer je živel, čebelaril in obdeloval skopo zemljo vse do smrti. Čebele je vzljubil v rani mladosti.

Zato mu je oče že kot šoloobveznemu otroku podaril en roj čebel, nakar je pričel samostojno čebelariti in negovati čebele vse do poslednjega dne svojega življenja.

Po izjavi ožjih sorodnikov pokojnika se bo pri hiši dolgoletna čebelarstva tradicija nadaljevala, ker bo za čebele naprej skrbel sin. Dne 4. julija 1982 ob odprtju šolskega čebelnjaka je kot dolgoletni član čebelarstva družine Žiri prejel priznanje. Na zadnjo pot smo ga pospremili na pokopališče v Žireh z društvenim praporom.

Njegovim domačim in sorodnikom naše iskreno sožalje.

Čebelarstva družina Žiri

OBVESTILO

Čebelarška družina Ljubljana vabi svoje člane in člane drugih družin na PREDAVANJA IN DEBATNE VEČERE po naslednjem razporedu:

1. Zdravljenje varoe z novim preparatom firme CIBA-GEIGY v četrtek 17. februarja 1983 ob 17. uri;

predavatelj Pavle Deu — Ljubljana

2. Tehnologija čebelarjenja v nakladnem in AŽ panju, v četrtek 24. februarja 1983 ob 17. uri;

predavatelj ing. Ludvik Klun — Ljubljana

3. Čebelji pridelki kot hranilo in poživilo, v četrtek 3. marca 1983 ob 17. uri;

predavatelj Lojze Kastelic — Ljubljana

4. Čebelarjenje v krajih z ostrejšo klimo — alpski svet, v četrtek 10. marca 1983 ob 17. uri;

predavatelj ing. Uroš Vidmar — Bohinjska Bistrica

5. Sodobna vzreja matic, v četrtek 17. marca 1983 ob 17. uri;

predavatelj Evald Pirš — Maribor

Predavanja in debatni večeri bodo potekali v dvorani poslovne stavbe ISKRA, Trg revolucije 3 — Ljubljana. (Vhod iz vzhodne strani nasproti Ljubljanske banke).

Ljubljana, 30. 12. 1982

Izvršni odbor
ČD Ljubljana

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Fani Osojnik, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivie, Boris Slavec.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 500.—, za tujino 600.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 500.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 40.— dinarjev, za tujino 50.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6030 din, pol strani — 3500 din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 350.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

St. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8.500 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.